

2006-11-29
E 3-0275/2006

Redovisning av uppdraget att analysera vilka
samarbets- och arbetsformer som skapar
förutsättningar för goda resultat i lokalt
brottsförebyggande arbete

brå

brottsförebyggande rådet

Innehållsförteckning

TABELLFÖRTECKNING.....	3
FÖRORD.....	4
SAMMANFATTNING.....	5
BRÅ:S BEDÖMNING.....	8
INLEDNING.....	10
BAKGRUND.....	10
SYFTE.....	10
EN UNG VERKSAMHET UNDER UTVECKLING.....	11
PROBLEMATISERING AV UPPDRAGET.....	12
<i>Skillnader i kommuners förutsättningar.....</i>	<i>12</i>
<i>De lokala råden är föremål för analysen.....</i>	<i>13</i>
<i>Goda resultat kan innebära olika saker.....</i>	<i>14</i>
UNDERLAG FÖR BEDÖMNINGEN.....	18
<i>Den grundläggande enkätundersökningen.....</i>	<i>18</i>
<i>Enkätundersökning om polisens medverkan.....</i>	<i>18</i>
<i>Övriga underlag.....</i>	<i>19</i>
UNDERSÖKNINGENS GENOMFÖRANDE.....	19
DEFINITIONER OCH FÖRTYDLIGANDE.....	20
RESULTATREDOVISNING.....	21
REGIONAL FÖRDELNING AV FRAMGÅNGSRIKA RÅD.....	21
LÅNGSIKTIGHET OCH UTHÅLLIGHET.....	21
<i>Längre tid ger större framgång.....</i>	<i>21</i>
<i>Särskilt avsatta resurser är en framgångsfaktor.....</i>	<i>22</i>
<i>Framgångsrika råd har utrymme att besluta.....</i>	<i>23</i>
<i>Polisen tillför kunskap om den lokala problembilden.....</i>	<i>23</i>
<i>Framgångsrika råd är utåtriktade och söker samarbete.....</i>	<i>25</i>
<i>Framgångsrika råd har ganska ofta ett brottsofferperspektiv.....</i>	<i>25</i>
<i>Framgångsrika råd anpassar arbetet till hur problemet ser ut.....</i>	<i>26</i>
KUNSKAPSBASERAT ARBETE.....	26
<i>Framgångsrika råd gör kartläggningar och använder dem.....</i>	<i>27</i>
<i>Program och handlingsplaner är vanligt hos framgångsrika råd.....</i>	<i>28</i>
<i>Uppföljningar och utvärderingar är vanligare hos framgångsrika råd.....</i>	<i>28</i>
<i>Framgångsrika råd söker aktivt kunskap om teorier och metoder.....</i>	<i>29</i>
REFERENSER.....	31

Tabellförteckning

Tabell 1. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger när rådet inrättades. Procent.	21
Tabell 2. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de har fått särskilda ekonomiska resurser avsatta för det brottsförebyggande arbetet. Procent.	22
Tabell 3. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att polisen har beslutanderätt för sin huvudmans räkning när rådet träffas. Procent.	23
Tabell 4. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som anser att polisen är styrande för rådets arbete, är en mycket viktig del av rådets arbete, är en ganska viktig del av rådets arbete samt är ett komplement till rådets arbete. Procent.	24
Tabell 5. Andel av samordnare respektive poliser i de råd där både samordnare och polis har besvarat polisenkäten som instämmer helt i påståendena att polisen bidrar till att ge rådet status, bidrar till att ge rådet legitimitet, bidrar till att möjliggöra genomförande av vissa aktiviteter och bidrar till att möjliggöra samarbete mellan lokala brottsförebyggande råd. Procent.	24
Tabell 6. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de samarbetar med universitet och högskolor. Procent.	25
Tabell 7. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de har ett brottsofferperspektiv i mycket/ganska stor utsträckning och som uppger att de har ett brottsofferperspektiv i viss utsträckning/ inte alls. Procent.	26
Tabell 8. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd (som har genomfört åtgärd) som uppger att arbetet har inriktats mot social respektive situationell prevention i ganska stor eller mycket stor utsträckning. Procent. .	26
Tabell 9. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de gör kartläggningar. Procent.	27
Tabell 10. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de har ett brottsförebyggande program. Procent.	28
Tabell 11. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de gör uppföljningar och utvärderingar av genomförda projekt. Procent.	29
Tabell 12. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de i ganska stor eller mycket stor utsträckning använder Brå:s idéskrifter, rapporter, webbplats och kommunstatistik. Procent.	30

Förord

Lokalt brottsförebyggande arbete som samordnas i lokala brottsförebyggande råd är en ung företeelse i Sverige. Utvecklingen tog fart några år efter det att regeringen lanserat ett nationellt brottsförebyggande program, år 1996. Idag har de flesta kommuner inrättat någon form av lokalt brottsförebyggande råd. I storstäderna och i några av de större städerna har det också inrättats lokala råd i många stadsdelar.

Sedan år 1998 har Brottsförebyggande rådet (Brå) haft regeringens uppdrag att stimulera och stödja lokalt brottsförebyggande arbete som samordnas i lokala råd eller under motsvarande samverkansformer. I uppdraget har också ingått att till regeringen redovisa hur verksamheten fortskrider. I regleringsbrevet för år 2006 fick Brå i uppdrag att senast den 30 november redovisa en analys av de lokala rådens verksamhet. Analysen ska innehålla en bedömning av vilka samarbets- och arbetsformer som har visat sig särskilt lämpliga för att nå goda resultat i det lokala brottsförebyggande arbetet.

Uppdraget innebär att Brå ska analysera en verksamhet som myndigheten själv har till uppgift att stödja. Analysen kan således inte betraktas som en oberoende bedömning, utan snarare som en initierad genomlysning av en instans som både är involverad i och har mycket erfarenhet av verksamhetsområdet.

Författare till rapporten är Solveig Hollari, fil.lic, utredare vid Brå. Flera medarbetare vid Brå har bidragit med insatser i arbetet, bland annat utredarna Charlotta Gustafsson, Lottie Wahlin och Camilla Jalling.

Stockholm i november 2006

Jan Andersson
Generaldirektör

Lars Alexandersson
Enhetschef

Sammanfattning

I regleringsbrevet för år 2006 gav regeringen Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att senast den 30 november redovisa en analys av hur de lokala brottsförebyggande rådens verksamhet är organiserad. Analysen ska innehålla en bedömning av vilka samarbets- och arbetsformer som har visat sig särskilt lämpliga för att nå goda resultat i det lokala brottsförebyggande arbetet. I en tidigare publicerad rapport, *Ett steg på väg* (Brå, 2005), redovisas hur de lokala råden är organiserade och vilken verksamhet de bedriver. I föreliggande rapport redovisas en analys av vilka samarbets- och arbetsformer som förefaller löftesrika. Mot bakgrund av det intresse som knyts till frågan om hur polisen kan medverka i lokalt brottsförebyggande samarbete, ägnas särskilt intresse kring polisens betydelse för de lokala råden.

Ingen vägledning från internationell forskning

Inte bara i Sverige, utan även i andra utvecklade länder, är lokalt brottsförebyggande samarbete i organiserad form en förhållandevis ny företeelse. Det finns idag en hel del resultat från forskning och andra vetenskapliga arbeten som kan komma till användning i olika delar av det lokala arbetet. Det finns exempelvis forskningsresultat om vilka resultat som flera olika typer av åtgärder kan ge och även erfarenhet om hur specifika lokala åtgärder bäst kan utvärderas. Däremot saknas det ännu så länge vetenskapligt baserade kunskaper om hur lokala brottsförebyggande råd eller motsvarande samverkansformer bör vara organiserade för att uppnå bästa möjliga resultat. Detta innebär att det inte finns en bas av internationella kunskaper att utgå från – och heller inte systematiska erfarenheter av hur frågan om vilka samarbets- och arbetsformer som är ideala kan analyseras.

Material och metod

Under senare år har det publicerats dokumenterade resonemang om vilka samarbets- och arbetsformer som förefaller löftesrika i svenska förhållanden (se exempelvis regeringens skrivelse 2000/2001:62 *Brott kan förebyggas! Utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet*). För att föra kunskapen framåt i enlighet med uppdraget är det Brå:s föresats att bidra med en empiriskt grundad analys om framgångsfaktorer i det lokala brottsförebyggande samarbetet. I detta sammanhang måste vissa metodologiska förutsättningar beaktas.

Erfarenheterna från försök att utvärdera enskilda lokala brottsförebyggande verksamheter och åtgärder visar att dessa kan utvärderas med avseende på vilka effekter de har på brott och otrygghet, men att sådana utvärderingar kräver att utvärderingsmetoden anpassas till den verksamhet som bedrivs i respektive fall. Bakgrunden är att åtgärder och verksamheter avsevärt skiljer sig åt från en ort till en annan och många gånger har förhållandevis begränsad geografisk eller befolkningsmässig räckvidd. Det innebär att utfallet vanligtvis inte går att utläsa av en standardiserad analys utifrån löpande statistiska uppgifter som finns tillgängliga på till exempel kommunnivå. Rent teoretiskt skulle det vara möjligt att specialstudera var och en eller ett urval av landets uppemot 300 kända lokala brottsförebyggande råd utifrån deras specifika förutsättningar. En sådan studie skulle dock bli mycket omfattande och resurskrävande. Den metod som bedöms vara möjlig att tillämpa inom ramen för detta uppdrag är i stället att ta till vara och bygga vidare på befintliga datamaterial om hur de lokala råden är organiserade, hur de arbetar och om vilka verksamheter de bedriver.

Den använda metoden innebär att en fördjupad analys görs av datamaterialet från den enkätundersökning som låg till grund för Brå:s tidigare rapport (Brå, 2005) om hur det lokala brottsförebyggande arbetet är organiserat. Detta datamaterial har kompletterats med en ny enkätundersökning som också riktar sig till poliser som medverkar i lokala råd. I delar av analyserna används även uppgifter om vilket ekonomiskt stöd och utbildningsstöd som Brå gett till olika lokala råd. Ytterligare ett underlag är utfallet av diskussioner som förts i en fokusgrupp med erfarna samordnare, som fått kommentera och ge sina synpunkter på de resultat som övriga analyser lett fram till.

Den fördjupade analysen av det tidigare insamlade materialet bygger på enkätsvar från 232 lokala brottsförebyggande råd eller motsvarande samverkansformer. Analysen av den kompletterande polisenkäten bygger på 216 enkätsvar från poliser som medverkar i något av de 232 lokala råden och från samordnarna i dessa råd.

I bearbetningen av det sedan tidigare tillgängliga enkätmaterialet har en analytisk uppdelning gjorts med avseende på om rådets verksamhet framstår som mer eller mindre framgångsrik. Kriterierna för framgångsrika råd är att de av enkätsvaren att döma dels har bedrivit konkret brottsförebyggande verksamhet under det senaste året, dels av samordnaren i rådet bedöms ha uppfyllt sina uppgifter ganska väl eller mycket väl. Samtliga råd som inte uppfyller kriterierna bedöms i analyserna som mindre framgångsrika och benämns genomgående som övriga råd. Den analytiska uppdelningen gör det möjligt att längs flera dimensioner jämföra 64 lokala råd som uppvisar tecken på att vara framgångsrika, med 168 råd som inte uppvisar sådana tecken. Det här ska inte förstås som att de 168 inte kan ha varit framgångsrika. Indelningen är enbart ett analytiskt tillvägagångssätt som gör det möjligt att särstudera råd som framstår som mer framgångsrika än övriga råd.

För att i vissa delar kunna fördjupa analysen har samtliga råd inordnats i fyra grupper med avseende på vilken typ av område de verkar i. Grupperna är Storstäder (råd i stadsdelar i de tre storstäderna samt råd i förortskommuner till dessa storstäder), Större städer (råd i kommuner med över 50 000 men under 200 000 invånare), Mellanstora kommuner (råd i kommuner med över 25 000 men under 50 000 invånare) samt Mindre kommuner (råd i kommuner med färre än 25 000 invånare).

Den metod som används innebär att analysen i stor utsträckning bygger på ett omfattande kvantitativt material som tar fasta på subjektiva bedömningar av verksamheter som de som besvarat frågorna själva medverkar i. Det vore naturligtvis önskvärt att kunna komplettera undersökningen med analyser som vilar på mer objektivt inriktade kriterier. Men med hänsyn till uppdragets karaktär och bristen på objektivt inriktade datakällor som skulle kunna användas i rikstäckande analyser av detta slag, råder denna begränsning som innebär att resultaten bör tolkas med viss försiktighet.

Vanligare med framgång i större städer

Det finns en klar skillnad i hur framgångsrika råden är beroende på vilken typ av område de verkar i. Råd i storstäder, mellanstora kommuner och i små kommuner är generellt sett framgångsrika ungefär i förväntad utsträckning. Betydligt vanligare är det däremot att råd i större städer är framgångsrika, det vill säga i städer med mellan 50 000 och 200 000 invånare. Det tycks alltså finnas förutsättningar som gör att råd i städer av den här storleken har lättare att få igång konkret brottsförebyggande arbete som upplevs uppfylla sina syften.

Tid och tydligt avsatta resurser är framgångsfaktor

Lokal brottsförebyggande samverkan i organiserad form är en förhållandevis ny företeelse som är under utveckling. Än så länge tycks rådets ålder vara en i sig viktig faktor för framgång. Resultaten visar nämligen att de råd som betecknats som framgångsrika generellt har varit verksamma under längre tid än övriga råd. Bland de råd som är framgångsrika är det också vanligare att rådets samordnare, eller en person med motsvarande funktion, har möjlighet att använda hälften eller mer av sin arbetstid till rådets verksamhet. Bland de råd som är framgångsrika är det också vanligare att personen som besvarat enkäten har titeln samordnare än någon annan titel, exempelvis sekreterare som indikerar lägre grad av ansvar. Det finns också en avsevärd skillnad beroende på om kommunen avsatt särskilda ekonomiska medel för rådets verksamhet eller inte. Framgångsrika råd har i större utsträckning särskilda medel avsatta än övriga råd. Vid diskussionerna i fokusgruppen bedömer de erfarna samordnarna också att resurser i form av tid och ekonomiska medel är faktorer som ökar förutsättningarna för framgång.

Framgångsrika råd har ledamöter med beslutsmandat

Sammansättningen av ledamöter skiljer sig åt mellan råden. Den vanligaste rådsmedlemmen är en kommunal tjänsteman, följt av en statlig tjänsteman (vanligen polis) och en företrädare för det lokala näringslivet. Inte helt ovanligt är det att kommunalt förtroendevalda politiker är med i råden. En jämförelse mellan framgångsrika och övriga råd visar att det är vanligare att ledamöter i framgångsrika råd uppges ha mandat att fatta beslut för sin huvudmans räkning. Att rådet har ledamöter som är beslutsföra tycks alltså vara en framgångsfaktor. Fokusgruppen lyfter i detta sammanhang fram det lokala näringslivet som en hittills för lite använd resurs i det organiserade lokala brottsförebyggande arbetet.

Polisen bidrar med kunskap och status

Resultaten från enkäten om polisens medverkan i råden visar att polisens enskilt viktigaste bidrag till rådets verksamhet är att tillföra kunskap om den lokala problembilden. Andra tjänster uppges vara att polisen tillför legitimitet och status till råden. Det finns däremot inte några resultat som indikerar att rådets framgång är beroende av hur inflytelserik polisen är i rådets verksamhet. Det centrala tycks i stället vara att polisen över huvud taget är med i rådet och bidrar med kunskap om de lokala problemen med brott, ordningsstörningar m.m.

Vanligare med bred verksamhet och brottsofferperspektiv vid framgång

Råden har också jämförts med avseende på om de har en smal eller bred verksamhet. Resultatet visar att de framgångsrika råden i betydligt större omfattning arbetar med olika typer av brottsförebyggande strategier. Framgångsrika råd arbetar till exempel oftare än övriga råd med såväl social som situationell brottsprevention. Likaså är det vanligare att de framgångsrika råden bedriver verksamhet i tillfälliga arbetsgrupper eller i lös samverkan. Ett annat resultat är att det är betydligt vanligare att framgångsrika råd uppger att de uppmärksammat brottsoffrens perspektiv. Brottsofferfokus är vanligare i råden i storstäderna och de större städerna, jämfört med i råden i de mellanstora och små kommunerna.

Framgångsrika råd söker och använder kunskap

Analyserna visar att framgångsrika råd i högre grad än övriga råd gör kartläggningar av den lokala problembilden. Dessutom uppger de framgångsrika råden i betydligt större utsträckning än övriga råd att de använder sig av den insamlade kunskapen när de ska avgöra vilka projekt och åtgärder som ska genomföras. Det visar sig också att det är vanligare att råden i större städerna genomför kartläggningar än vad råden i övriga områden av landet gör. Andra resultat är att framgångsrika råd är mer aktiva i samarbetet med universitet och högskolor och mer aktivt deltar i olika former av regionalt samarbete. Därtill ingår de oftare i någon form av nätverksbildning med andra lokala brottsförebyggande råd.

Undersökningen visar också att framgångsrika råd betydligt oftare än övriga råd medverkar i utbildningar och andra arrangemang som Brå initierar. I sådana sammanhang är råd från gruppen större städer oftare representerade än råd från övriga områden. Också i andra avseenden tar de framgångsrika råden i högre grad än de övriga råden del av information från Brå och söker mer frekvent ekonomiskt stöd från myndigheten.

Planering är en faktor för framgång

Fler av de framgångsrika råden än av övriga råd har utarbetat och arbetar utifrån någon form av brottsförebyggande program. Tydligast märks denna skillnad i de större städerna och i de mellanstora kommunerna. Men även i gruppen storstäder och i gruppen mellanstora städer finns en tendens att fler av de framgångsrika råden har sådana program. När det gäller upprättande av handlingsplaner för vilka åtgärder som ska genomföras, finns det inga större skillnader mellan de framgångsrika råden och övriga råd. Men både när det gäller program och handlingsplaner uppger fler av de framgångsrika råden än av övriga råd att dessa dokument har påverkat verksamheten i påtaglig utsträckning.

Enligt fokusgruppen är det viktigt att det brottsförebyggande programmet antas i en hög instans i kommunen, vilket bidrar till att programmet har större förutsättningar att bli ett styrande dokument som ger tyngd och legitimitet åt arbetet. De menar också att programmet ökar sannolikheten för att arbetet bedrivs målstyrt, vilket minskar risken för att det under processens gång tappar fart och riktning. Ytterligare en vinst, enligt fokusgruppen, är att risken minskar för att arbetet står och faller med den person som för tillfället är samordnare.

Utvärdering bidrar till framgång

Det är förhållandevis ovanligt att råden gör systematiska utvärderingar av sin verksamhet. Däremot är detta vanligare i framgångsrika råd än i övriga råd. Det är också vanligare att de framgångsrika råden uppger att de använder sig av de kunskaper och erfarenheter som utvärderingarna ger.

Brå:s bedömning

Givet det faktum att myndigheten på regeringens uppdrag har ett engagemang när det gäller utvecklingen av det lokala brottsförebyggande arbetet och givet de begränsningar den använda metoden innebär, finner Brå anledning att föra fram följande bedömning med utgångspunkt i resultaten av analysen.

Små kommuner

Redan tidigt, när det organiserade lokala brottsförebyggande samarbetet fick spridning i mitten av 1990-talet, var många av de större städerna snabba med att inrätta lokala brottsförebyggande råd. Med tiden har de mellanstora kommunerna, storstäderna och många av de mindre kommunerna följt efter. Det kan finnas anledning att uppmärksamma det faktum att det framför allt är små kommuner som i dag inte har inrättat någon form av lokala brottsförebyggande råd. En anledning kan vara att intresset för att organisera brottsförebyggande samverkan är mindre i små kommuner, som generellt sett har lägre problemnivåer i fråga om brott, ordningsstörningar och otrygghet. Men i små kommuner kan det också av ekonomiska och andra skäl vara svårare att få till stånd organiserad verksamhet på alla områden där så vore önskvärt, inklusive när det gäller lokalt brottsförebyggande samarbete. I ett arbete som syftar till att öka möjligheterna till framgång i det lokala brottsförebyggande arbetet, skulle ett inslag därför kunna vara åtgärder för att bygga upp lokala råd i resterande små kommuner och för att ge särskilt stöd till sådana kommuner. Särskilt stöd till små kommuner skulle bland annat kunna bestå av statliga insatser från centralt eller regionalt håll, eller av insatser från större kommuner var för sig eller gemensamt i regionen.

Status

Lokal brottsförebyggande samverkan, organiserat genom lokala brottsförebyggande råd eller motsvarande samverkansformer, är en relativt ny företeelse som är under utveckling. I likhet med många andra verksamhetsområden som är nya, är utvecklingen i många avseenden beroende av vilken status och legitimitet som verksamheten får respektive lyckas erövra. Den redovisade analysen visar exempelvis att faktorer som bidrar till framgång är att råden får tid på sig, att en avlönad person avdelas för att i alla fall under en del av sin arbetstid förkovra sig och samordna verksamheten, att det avsätts ett visst mått av ekonomiska resurser som gör det tydligt att det handlar om en konkret verksamhet samt att ledamöterna i råden är bemyndigade att fatta beslut för sin huvudmans räkning. Med dessa resultat som utgångspunkt skulle ett arbete för att öka de lokala rådets möjligheter att nå framgång kunna tjäna på insatser som stärker rådets status i de lokala maktstrukturerna och i lokalsamhället i övrigt. Med dagens ordning innebär det att rådets huvudmän, som är kommunerna, har många av de medel i sin hand som skulle kunna användas för att öka rådets förutsättningar att bli framgångsrika. Men även staten och andra berörda samhällsaktörer skulle förstås kunna bidra i ett arbete för att höja rådets status – och därmed deras framgångsmöjligheter.

Bredd

Analysen visar att framgång ofta är förknippat med att rådets verksamhet till karaktären är bred, att råden vilar på en bred bas av aktörer och ett brett utbud av konkret verksamhet. Polisens medverkan som kunskapsförmedlare är viktig, och råd med framgång har generellt sett bredare verksamhet och oftare ett brottsofferperspektiv än övriga råd. Det kan här handla om ett delvis skenbart samband, där stabila och lyckosamma råd med tiden har haft möjlighet att bredda sin bas och verksamhet. Likafullt finns det tecken på att ett brett anslag är förknippat med framgång, vilket skulle göra bredd i sig till en faktor som kan vara värd att sträva efter om föresatsen är att utveckla rådets arbete. Inte minst är det angeläget att polisen har bra möjligheter att på ett polisiärt relevant sätt bidra med kunskaper om lokala problembilder. En annan aktör som av allt att döma skulle kunna tillföra mycket i samverkan är det lokala näringslivet.

Kunskap

En ny och i flera avseenden trevande verksamhet som lokalt brottsförebyggande samarbete är givetvis särskilt beroende av kunskap och kunskapsutveckling. I analysen är det tydligt att omständigheter som tar fasta på att kunskap söks, byggs upp och används systematiskt också är framgångsfaktorer för de lokala brottsförebyggande råden. Det är vanligare att kartläggningar, brottsförebyggande program, samt utvärderingar genomförs och får ligga till grund för verksamheten i de framgångsrika råden än i övriga råd. I ett arbete för att ytterligare öka möjligheterna till framgång finns det mot denna bakgrund anledning att lyfta in komponenter som förstärker kunskapsutvecklingen. Som för andra aspekter av lokalt brottsförebyggande arbete enligt dagens modell, ligger många av möjligheterna att öka kunskapen i händerna på kommunerna som är huvudmän för verksamheterna. Det kan handla om sådant som bättre möjligheter för samordnare och andra att förkovra sig och omsätta den kunskap de bygger upp i praktisk handling. Värda att beakta är också möjligheterna att i ökad utsträckning skapa ett utbud av utbildning, där universitet och högskolor kan spela en avgörande roll.

Inledning

Bakgrund

Från och med år 1999 har Brottsförebyggande rådet (Brå) haft regeringens uppdrag att stödja lokalt brottsförebyggande arbete. Myndighetens uppgifter, som funnits uttryckta i återrapporteringskrav i regleringsbrev, har varit att utveckla och höja kvaliteten på det lokala förebyggande arbetet. Fokus, såväl i uppdraget som i genomförandet av detsamma, har legat på stöd till så kallade lokala brottsförebyggande råd eller andra liknande samverkansformer i landets kommuner. Det gemensamma för de flesta av dessa är att de inrättats av kommunstyrelser i landet eller, i förekommande fall, av stadsdelsförvaltningarna i de större städerna. Uppdraget att stödja lokalt brottsförebyggande arbete och därigenom verka för att intentionerna i regeringens nationella brottsförebyggande program (Justitiedepartementet, Ds 1996:59), hade tidigare legat på en statlig kommitté, Kommittén för brottsförebyggande arbete (KBA).

För genomförandet av uppdraget inrättades vid Brå en särskild enhet, Enheten för lokalt brottsförebyggande arbete, hösten år 1998. Fokus har legat på såväl kvantitet (att öka antalet kommuner som inrättat lokala råd) som kvalitet (att medverka till att metod- och kunskapsutvecklingen i de lokala råden ökar). Det konkreta arbetet har innefattat stora satsningar på utbildningsverksamhet och nätverksbildande, men också publicering och spridning av idéskrifter om lokalt brottsförebyggande arbete. På regeringens uppdrag delar myndigheten ut ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande arbete efter ansökningar från de lokala aktörerna. Det kan röra sig om att genomföra lokala brottsförebyggande projekt, kartlägga hur den lokala problembilden ser ut, utvärdera lokala brottsförebyggande projekt eller anordna nätverksträffar. De kommuner som ännu inte har inrättat lokala brottsförebyggande råd kan fortfarande ansöka om startbidrag för att inrätta ett sådant. Det ekonomiska stödet kan sökas vid två ansökningstillfällen varje år.

Antalet lokala brottsförebyggande råd eller andra samverkansorganisationer på lokal (kommunal) nivå, har ökat stadigt. År 1999, då Brå övertog uppgiften att stödja det lokala brottsförebyggande arbetet, fanns cirka 40 lokala brottsförebyggande råd i landet. I början av 2000-talet sköt inrättandet av lokala brottsförebyggande råd fart på allvar. Vid årsskiftet 2005/2006 hade Brå uppgift om 297 lokala brottsförebyggande råd i Sverige. I dag har således en stor majoritet (ca 85 procent) av landets kommuner, till följd av beslut i kommunstyrelsen, lokala brottsförebyggande råd eller motsvarande samverkansformer. I dessa råd finns både kommunala tjänstemän och politiker, representanter för företag och ideella föreningar samt statliga tjänstemän som exempelvis polis företrädare.

Syfte

I regleringsbrevet för år 2006 gav regeringen Brå i uppdrag att senast den 30 november samma år redovisa en analys av hur de lokala brottsförebyggande rådens verksamhet är organiserad. Analysen ska innehålla en bedömning av vilka samarbets- och arbetsformer som har visats sig särskilt lämpliga för att nå goda resultat i det lokala brottsförebyggande arbetet. I en tidigare publicerad rapport Ett steg på väg (Brå, 2005) redovisas hur de lokala råden är organiserade och vilken verksamhet de bedriver. I föreliggande rapport redovisas en analys av vilka samarbets- och arbetsformer som förefaller löftesrika. Mot bakgrund av det intresse som knyts till frågan om hur polisen kan medverka i lokalt brottsförebyggande samarbete, så ägnas särskilt intresse kring polisens betydelse för de lokala råden.

En ung verksamhet under utveckling

Att arbeta medvetet och i organiserad form med att lokalt förebygga brottslighet är en verksamhet som existerar i flera olika länder. I exempelvis England finns det sedan snart tio år tillbaka en lagstadgad skyldighet för de lokala myndigheterna att bedriva ett organiserat brottsförebyggande arbete.

I Sverige är lokala brottsförebyggande råd en frivillig och som nämnts en relativt ung företeelse. Visserligen är det en stor andel (cirka 85 procent) av kommunerna som inrättat lokala brottsförebyggande råd, men många har existerat endast under ett fåtal år. Många är därför under ett uppbyggnadsskede. Det skall också sägas att de lokala brottsförebyggande råden kan ha delvis olika verksamheter och uppgifter. I somliga kommuner samordnas brottsförebyggande, folkhälsofrämjande och drogförebyggande arbete i ett och samma råd. Ofta kallas dessa råd för brottsförebyggande men andra benämningar används också. Bland vissa av samordnarna i de lokala råden finns det kritik mot just ordet *brottsförebyggande* som anses alltför negativt laddat och därigenom inte anses locka lokala aktörer till engagemang. Orden *trygg* och *säker* förs då fram som bättre samlingsbegrepp för arbetet.

Detta är alltså fråga om en ung verksamhet, vilket innebär att kunskaper om vilka metoder som är verksamma för att förebygga brott lokalt på många håll ännu saknas i stor utsträckning. För att stödja denna kunskapsuppbyggnad och för att stimulera det lokala brottsförebyggande arbetet har regeringen årligen sedan år 1999 givit Brå i uppdrag att dela ut ekonomiskt stöd till lokala brottsförebyggande råd och till olika lokala brottsförebyggande projekt. Under de första åren beviljades många nyinrättade råd startbidrag vars syfte var att stödja etablering och uppbyggnad av lokala brottsförebyggande råd. Samtidigt valde myndigheten att prioritera vissa områden som ansågs strategiskt viktigare än andra för det lokala brottsförebyggande arbetet. Dessa kategorier varierade under åren men omfattade exempelvis så olika områden som skola, hatbrott och våld mot kvinnor.

Under år 2004 inledde Brå en större omarbetning av riktlinjerna för det ekonomiska stödet. Orsaken till förändringen var att den kunskap som återfördes till myndigheten inte bidrog till kunskapsuppbyggnaden i en utsträckning som bedömdes som tillräcklig. Arbetet resulterade i att de prioriterade områdena för ansökningar om ekonomiskt stöd avskaffades inför 2005 års ansökningstillfällen. Dessutom togs beslut att i ännu högre grad än tidigare fokusera på utbildning av de aktörer som ingår i lokala råd eller andra samverkansorganisationer.

Som en konsekvens av den ovan beskrivna förändringen läggs vid myndigheten i dag stor vikt vid att det arbete som planeras och genomförs ska vara kunskapsbaserat. Arbetet eller projektet ska också, enligt Brå:s riktlinjer för ekonomiskt stöd, utvärderas eller följas upp för att därigenom bidra till ett långsiktigt kunskapsuppbyggande. Ekonomiskt stöd ges således främst till lokala brottsförebyggande projekt för att pröva vilka nya metoder som är effektiva i det lokala brottsförebyggande arbetet.¹

För att ytterligare stärka denna kunskapsuppbyggnad tog myndigheten år 2005 det strategiska beslutet att representanter för de projekt som har fått ekonomiskt stöd för brottsförebyggande projekt eller för att kartlägga den lokala problembilden ska bjudas in till ett metodseminarium. Syftet med seminariet är att kursdeltagarna ska få kunskaper och verktyg som kan leda till bättre genomtänkta, bättre genomförda och dokumenterade projekt. Vid seminariet läggs stor vikt vid vilka möjligheter och metoder det finns för dokumentation och att följa upp och utvärdera de olika projekten. Brå har även utarbetat en vägledande mall för hur återrapporteringar av de projekt som genomförs ska skrivas. Avsikten är att myndigheten, när projektet är

---

¹ Därutöver ges också ekonomiskt stöd till kartläggning av lokala problembilder, utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete, genomförande av nätverksträffar och, i enstaka fall, inrättande av lokalt brottsförebyggande råd.

genomfört, ska få in dokumentationer i form av fylligare uppföljningar och mer systematiska utvärderingar än som tidigare skett.

Brå:s ambition är att seminarierna i kombination med den vägledande mallen ska leda till att myndigheten får en bättre kunskapsåterföring av det brottsförebyggande arbete som sker lokalt. Myndigheten bearbetar rapporterna och sprider den samlade kunskapen genom artiklar på webbsidan *Lokalt arbete*, genom att skriva ta fram och sprida idéskrifter och genom att arrangera olika konferenser och seminarier. Slutrapporterna från de projekt som har beviljats ekonomiskt stöd utgör således byggstenar i den kunskapsuppbyggnad som sker kontinuerligt i en växelverkan mellan de lokala råden och Brå. Sammantaget kan de senaste årens utveckling beskrivas som att tyngdpunkten för det ekonomiska stödet har skiftat från att användas som stimulanspengar till att i stället nyttjas för en långsiktig kunskapsuppbyggnad av hur olika brottsförebyggande åtgärder fungerar i lokalsamhället.

Under senare år har det publicerats dokumenterade resonemang om vilka samarbets- och arbetsformer som förefaller löftesrika i svenska förhållanden (se exempelvis regeringens skrivelse 2000/2001:62 *Brott kan förebyggas! Utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet*). Det finns också dokumenterad och resonerande erfarenhet av lokalt brottsförebyggande arbete i skrifter som tagits fram och spridits av Brå (Brå 2000:1, 2003:13 och 2004:6). Det finns också ett omfattande material med information om projekt och verksamheter presenterade på i särskild avdelning på Brå:s hemsida på Internet som riktar sig till de lokala samverkansorganisationerna. Däremot saknas en kvantitativ analys som möjliggör mer vittomfattande slutsatser av generell karaktär avseende hur framgångsrika råden är i sin verksamhet och vilka förutsättningar som bidrar till framgång.

Problematisering av uppdraget

Begreppet ”goda resultat i det lokala brottsförebyggande arbetet” är centralt i det uppdrag som regeringen har givit Brå. För att möjliggöra studien är det nödvändigt att uppdraget i allmänhet och begreppet ”goda resultat” i synnerhet först problematiseras och formuleras.

Skillnader i kommuners förutsättningar

I regeringsuppdraget till Brå anges att hänsyn ska tas till skillnader i kommuners förutsättningar. Men en gruppindelning av kommunerna utifrån begreppet ”skillnader i kommuners förutsättningar” kan se ut på olika sätt. Ett exempel är organisationen Sveriges kommuner och landsting (SKL) som har kategoriserat landets kommuner i nio olika kommungrupper.² För att göra denna kategorisering har SKL använt olika kriterier. Ett kriterium som har använts för att skapa en av kommungrupperna är inom vilken sektor invånarna arbetar. Andra, närliggande kriterier som definierar andra kommungrupper är om majoriteten jobbar i den närliggande storstaden, alternativt i någon annan kommun. Ytterligare ett kriterium är hur många invånare det bor per kvadratkilometer i kommunen. Det oftast använda kriteriet är dock storleken på kommunen, mätt i antal invånare. Att SKL har tvingats använda olika sorters kriterier för att

---

² **Storstäder** = kommun med en folkmängd som överstiger 200 000 invånare. **Förortskommuner** = kommun där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i någon annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon av storstäderna. **Större städer** = kommun med 50 000 – 200 000 invånare samt en tätortsgrad överstigande 70 procent. **Pendlingskommuner** = kommun där mer än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i någon annan kommun. **Glesbygdskommuner** = kommun med mindre än 7 invånare per kvadratkilometer och mindre än 20 000 invånare. **Varuproducerande kommuner** = kommun med mer än 40 procent av nattbefolkningen mellan 16 och 64 år anställda inom varutillverkning och industriell verksamhet. **Övriga kommuner, över 25 000 invånare** = kommun som inte hör till någon av tidigare grupper och har mer än 25 000 invånare. **Övriga kommuner, 12 500 – 25 000 invånare** = kommun som inte hör till någon av tidigare grupper och har 12 500 – 25 000 invånare. **Övriga kommuner, mindre än 12 500 invånare** = kommun som inte hör till någon av tidigare grupper och har mindre än 12 500 invånare. Källa: *Svenska kommunförbundet*, PM Kommungruppsindelning fr.o.m. 1 januari 2005, 2004-11-24.

gruppera olika sorters kommuner visar den höga ambition som SKL har haft, men den speglar också de problem som uppstår vid en kommungruppsindelning.

Det är svårt att hantera nio kommungrupper pedagogiskt i en rapport. Dessutom blir antalet kommuner inom varje kommungrupp i vissa fall alltför litet för att det ska vara möjligt att dra några generaliserbara slutsatser av undersökningens resultat. Det är inte heller sannolikt att en sådan detaljerad uppdelning av kommunerna tillför ett mervärde till analysen av framgångsfaktorer i det lokala brottsförebyggande arbetet. För att ändå möjliggöra att hänsyn tas till skillnader i kommunernas förutsättningar, samtidigt som läsbarheten bibehålls, slås därför i denna rapport de nio kommungrupperna ihop i fyra grupper.³ Denna indelning utgår med ett undantag från ett kriterium; antal invånare i kommunen. Det undantag som görs är stadsdelarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt dessa städers förortskommuner. På grund av den stora rörligheten mellan både stadsdelar och förortskommuner, får alla dessa stadsdelar och förortskommuner bilda en gemensam grupp: storstäder.

Sammantaget fördelar sig Sveriges kommuner och stadsdelarna i Stockholm, Göteborg och Malmö således på följande fyra grupper:

Gruppen Storstäder innehåller stadsdelarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt förortskommuner till dessa städer.

Gruppen Större städer består av kommuner med över 50 000 men under 200 000 invånare.

Gruppen Mellanstora kommuner inbegriper kommuner med över 25 000 men under 50 000 invånare.

Gruppen Mindre kommuner innehåller kommuner med färre än 25 000 invånare.

De lokala råden är föremål för analysen

I lokalsamhället finns flera aktörer som skulle kunna sägas vara del av det lokala trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet, exempelvis skolorna, idrottsföreningarna, kyrkorna, socialtjänsten och inte minst polisen. ”De viktigaste brottsförebyggarna är föräldrarna”, är en fras som ofta upprepas av etablerade kriminologer. En majoritet av lokalsamhällets aktörer och organisationer kan således ses som brottsförebyggare. För att möjliggöra regeringens uppdrag måste därför en avgränsning göras som bestämmer vilka aktörer som ska granskas.

En bärande tanke, såväl i det nationella brottsförebyggande programmet som regeringen presenterade år 1996 och som också kommer till uttryck i det uppdrag om att stödja det lokala arbetet som regeringen givit till Brå sedan år 1998, är att det är organiserad lokal samverkan som bör stå i fokus. Utifrån denna bakgrund ter det sig rimligt att även i det här uppdraget lägga fokus på de lokala brottsförebyggande råden. Brå tolkar således uppdraget som att det är de lokala brottsförebyggande råden, eller motsvarande samverkansformer, som är föremål för analysen.

Den population som ligger till grund för undersökningen utgörs därmed av de 232 lokala råd som enligt den tidigare gjorda kartläggningen också bedriver brottsförebyggande verksamhet. Denna population bedöms som tillräckligt stor för att det ska vara möjligt att dra generaliserbara slutsatser.

---

³ Vid denna hopslagning har de ursprungliga kommungrupperna (enligt ovan) behållits intakta. Hopslagningen innebär att vissa av dem, tillsammans med vissa andra kommungrupper, har fått bilda en gemensam grupp enligt följande: **Grupp 1.** Stadsdelar i de tre storstäderna samt förortskommuner till dessa består av Storstäder och Förortskommuner. **Grupp 2.** Större städer, mellan 50 000 och 200 000 invånare har behållits intakt. **Grupp 3.** Kommuner med över 25 000 men under 50 000 invånare har behållits intakt. **Grupp 4.** Kommuner med över 12 500 men under 25 000 invånare består av Övriga kommuner 12 500–25 000 invånare, Övriga kommuner mindre än 12 500 invånare samt ett fåtal Glesbygdskommuner, Varuproducerande kommuner samt Pendlingskommuner.

Goda resultat kan innebära olika saker

De lokala brottsförebyggande råden har två huvudsakliga uppgifter; att minska brottsligheten och att öka tryggheten. Åtgärder som medverkar till att dessa mål uppfylls kan vara långsiktiga, vilket också målen kan vara. Framgång kan således vara omedelbar eller ligga långt i framtiden. Detta kan illustreras genom en uppdelning i åtgärder som är av situationell och social karaktär. Begreppen bör inte ses som separata metoder utan mer som hjälpmedel för att underlätta en analys. Sociala och situationella åtgärder genomförs ofta parallellt och ibland överlappar de varandra. I vissa situationer kan en och samma åtgärd fungera både socialt och situationellt.

De sociala åtgärderna inriktar sig främst på att minska gärningspersonens benägenhet att vilja begå brott. Sociala åtgärder kan vara generella eller de kan rikta in sig mot en grupp som bedöms vara i behov av ökat stöd. De kan systematiskt användas redan under tidig barndom eller sena tonår genom exempelvis föräldrastödjande åtgärder, generellt eller individuellt. Barnavårdscentralernas allmänna verksamhet kan ses som exempel på en generell social åtgärd. Föräldrastödsprogrammet *Komet*, som bland annat ger föräldrar stöd och kompetens i hur de kan bemöta sina utagerande barn, är en social åtgärd riktad mot en viss grupp barn med problematiskt beteende. Lektioner med livskunskap, etik eller liknande i skolan kan också anses vara generellt socialt förebyggande. Speciella samtalsgrupper i skolan för pojkar med gränsöverskridande beteenden är däremot exempel på en riktad social åtgärd. Men även när det gäller vuxna som redan är kriminella kan sociala åtgärder användas exempelvis i form av återanpassningsprogram för kriminella som lämnar fängelset.

Det kanske största problemet med de sociala åtgärderna är att de är mycket svåra att utvärdera eftersom resultaten ofta inte syns (är mätbara) förrän efter mycket lång tid. Dessutom tillkommer svårigheter att fastställa vad som var orsak och vad som var verkan. I en artikel i tidskriften *Apropå* (Takala, 1997) redogör Hannu Takala utförligt för dessa komplikationer. I en mer aktuell publikation från Folkhälsoinstitutet görs en metastudie av flera olika sorters föräldrastödjande verksamhet (FHI, 2004). Uppföljningstiden för de verksamheter som undersöks är lång och i flera fall har också kontrollgrupper använts. Det generella resultatet av metastudien är att det finns flera former av föräldrastödjande verksamheter som har gett goda resultat. En vetenskaplig uppföljning av genomförandet av föräldrastödsprogrammet *Komet* i Stockholm visar också det på liknande resultat. För de lokala brottsförebyggande råden ter det sig dock tämligen svårt att göra vetenskapligt säkrade utvärderingar av sociala brottsförebyggande åtgärder, eftersom sådana utvärderingar kräver både lång tid, fördjupade kunskaper och stora resurser.

De situationella åtgärderna syftar till att försvåra för gärningspersonen att begå brott. Låsbara dörrar, förbättrad belysning, staket och övervakningskameror som ökar upptäcktsrisken är några exempel på situationella åtgärder. Sådana åtgärder är ofta, men inte alltid, av mer teknisk art, och eventuella effekter av åtgärderna uppnås genast eller ganska snart efter att de har satts in. Dessa åtgärder är därför betydligt lättare att följa upp, utvärdera och mäta effekterna av.

Goda resultat i form av minskad brottslighet

Kan goda resultat i det lokala brottsförebyggande arbetet definieras som att brottsligheten har minskat? Om så är fallet, vilken brottslighet ska ha minskat och hur ska det mätas? En möjlighet är att granska hur antalet polisanmälda mängdbrott har förändrats över tid.⁴ Teoretiskt skulle det vara möjligt att specialstudera var och en eller ett urval av landets uppemot 300 kända lokala brottsförebyggande råd och i detalj analysera deras verksamhet och organisation

---

⁴ Med mängdbrott avses enligt Rikspolisstyrelsens mängdbrottsgrupp a) misshandel där gärningspersonen är obekant med offret b) personrån c) tillgreppsbrott exklusive stöld och snatterier i butik samt d) skadegörelsebrott.

samt göra särskilda lokala studier av i vilken mån verksamheterna bidrar till att minska brottsligheten och öka tryggheten. En sådan studie skulle dock med nödvändighet bli mycket omfattande och resurskrävande och ligger utanför vad som är möjligt inom ramen för den tid som stått till förfogande för detta uppdrag. Frågan är då om den nationella brottsstatistiken, som finns nedbruten på kommunal nivå, kan användas för att ta fram generella kunskap som bidrar till svaret på frågan om framgångsfaktorer.

Att använda sig av antal polisanmälda brott är omvitnat ett osäkert mätinstrument, bland annat beroende på att mörkertalet kan variera både när det gäller brottets art, över tiden och mellan olika geografiska områden. Skadegörelse i form av klotter är ett exempel på brott som ofta inte polisanmäls. Benägenheten att polisanmäla klotter kan också variera utifrån hur medialt uppmärksammat problemet är. Det är därför inte säkert att förändringen av antal polisanmälda klotter speglar den verkliga brottsutvecklingen.

En möjlighet att komma förbi detta problem skulle kunna vara att endast studera de typer av mängdbrott som har ett mycket litet mörkertal. Exempel på sådana brott är bilbrott och bostadsinbrott som anses ha mycket små mörkertal beroende på att de som drabbats ofta gör polisanmälan för att kunna få ut ersättning genom sin försäkring.

I april år 2003 fick Brå ett treårigt regeringsuppdrag att, tillsammans med Rikspolisstyrelsen, genomföra en strategi för att minska bilbrott, det så kallade bilprojektet.⁵ Ett resultat av uppdraget var att bilprojektet arbetade fram förslag till regeringen på åtgärder som skulle kunna genomföras på nationell nivå. Därutöver initierade Brå samarbetsprojekt med två kommuner för att praktiskt pröva de strategier som projektet samlat in och tagit fram för att minska bilbrott lokalt.

Med stöd från Brå startade Landskrona kommun i början av år 2005 ett större brottsförebyggande projekt som syftade till att minska bilbrott i hela kommunen. Det förebyggande arbetet bestod av en ökad polisiär aktivitet i kombination med olika situationella åtgärder. Enligt den slutredovisning som Brå lämnade till regeringen i juni år 2006 var brottsutvecklingen i Landskrona under år 2005 mycket positiv, antalet bilbrott minskade kraftigt. Utvecklingen i Landskrona var bättre än utvecklingen i landet i sin helhet men den var också bättre än utvecklingen i jämförbara städer. Dessutom låg utvecklingen av bilbrott i Landskrona tydligt under den prognostiserade bilbrottslighet som hade uppskattats med hjälp av analysverktyget LUPP (Brå, 2001:13). I Brå:s slutrapport till regeringen görs bedömningen att det är rimligt ”att anta att satsningen mot bilbrott har haft en viss effekt” (Brå, slutredovisning av regeringsuppdraget Minska bilbrott, 2006).

I exemplet Landskrona har det varit möjligt att använda måttet *antal polisanmälda brott* för att utvärdera förebyggande insatser som har gjorts inom en hel kommun på initiativ av det lokala brottsförebyggande rådet. Men, som nämnts, att genomföra denna typ av inträngande studier av landets alla kommuner hade varit orimligt i ljuset av den tid och de resurser som stått till förfogande för detta uppdrag.

Karaktäristiken på det lokala brottsförebyggande arbetet är dessutom vanligtvis att det är just lokalt. Detta försvårar ytterligare användandet av antal polisanmälda brott som kriterium för att ett råd ska anses ha uppnått goda resultat. De åtgärder som genomförs rör ofta endast ett mindre område i en kommun. Brå:s brottsstatistik redovisas för hela kommunen, förutom i Stockholm, Göteborg och Malmö där redovisningen också sker på stadsdelsnivå. De förändringar i polisanmäld brottslighet inom ett mindre område som kan bli resultat av ett genomfört projekt, riskerar således att inte synas i statistiken för hela kommunen.

---

⁵ Med bilbrott avses här tillgrepp av bil samt stöld ur och från bil.

Ett exempel på en sådan situation är det klotterförebyggande projekt som under år 2004 genomfördes av Boo Folkets Hus i stadsdelen Orminge i Nacka kommun. Arbetet utvärderades genom en faktisk räkning av klotter i området, ett uppdrag som sedan flera år tillbaka sköttes av Boo Folkets Hus. Därutöver gjordes jämförelser över tid av de kostnader som Nacka kommun har haft för att sanera klotter på så kallad allmän platsmark. Bägge mätningarna visade tydligt att klotteret hade minskat kraftigt i området under den tid som projektet genomfördes (Brå, slutrapport Klotter-projektet i Orminge, Nacka 2003). Under samma tid hade det polisanmälda klotteret ökat i de övriga delarna av Nacka. Men då befolkningen i stadsdelen Boo, där Orminge ingår, utgör en tredjedel av Nackas befolkning, gav denna minskning av polisanmält klotter i Orminge inte genomslag i statistiken. Enligt Brå:s statistik över antal polisanmälda klotterbrott mer än fördubblades klotteret i Nacka mellan år 2003 och 2004. I detta fall är det alltså omöjligt att, utifrån polisanmält klotter på kommunal nivå, kunna göra en bedömning av huruvida klotteret har minskat i Orminge, där projektet genomfördes, eller ej.

För att undersöka möjligheten att, trots de redovisade problemen, använda måttet antal polisanmälda brott, gjordes en sökning från Brå:s statistik över antal polisanmälda bilbrott och antal polisanmälda bostadsinbrott. Sökningen gällde förändringen i antal polisanmälda brott mellan år 2002 och år 2005 och genomfördes för alla kommuner samt för stadsdelarna i Stockholm, Göteborg och Malmö.⁶ Under denna period minskade bilbroten i genomsnitt med 16 procent och bostadsinbrotten ökade med i genomsnitt en procent i hela landet. I de kommuner som har brottsförebyggande råd och där kommunen hade en betydligt bättre brottsutveckling än genomsnittet när det gäller både bilbrott och bostadsinbrott gjordes ett slumpmässigt urval av ett tiotal råd. Samordnarna i dessa kontaktades via telefon och ombads att besvara frågan om varför den polisanmälda brottsligheten hade minskat betydligt mer i den egna kommunen än i landet i helhet. Ytterligare en fråga som ställdes vid telefonsamtalen var om, och i så fall vad, det lokala brottsförebyggande rådet hade gjort för åtgärd/-er för att minska bilbrott och bostadsinbrott.

En samordnare uppgav vid telefonintervjun att minskningen av bostadsinbrott berodde på att polisen hade "sprängt en liga" av inbrottstjuvar som härjat i området under en tid. I samma kommun hade polisen utan samarbete med det lokala rådet genomfört en informationskampanj för att minska bilbroten. En annan samordnare berättade att grannsamverkan mot inbrott var vanligt inom kommunen och att denna grannsamverkan initierats och utvecklats av det lokala brottsförebyggande rådet. Ytterligare en samordnare uppgav att det lokala rådet hade vidtagit flera olika åtgärder, både sociala och situationella, men att det var omöjligt att veta om just dessa åtgärder hade resulterat i en minskning av antalet polisanmälda brott. I ett par kommuner beskrev samordnaren att kommunen, delvis i samarbete med det lokala brottsförebyggande rådet, sedan flera år tillbaka bedrev ett brett förebyggande arbete i form av omfattande satsningar på barn- och ungdomsverksamhet. Det vanligaste svaret från samordnarna var dock att det inte gick att förklara minskningen mellan åren 2002 och 2005 med insatser som hade gjorts för att minska bilbrott och/eller bostadsinbrott.

Telefonintervjuerna gav således god information om olika arbetsmetoder som upplevs som framgångsrika rent allmänt. De exempel som gavs har viss likhet med de beskrivningar av lokalt brottsförebyggande arbete som ges i tidigare refererade idéskrifter. Problemet är snarare att minskningen av antal polisanmälda brott mellan två bestämda tidpunkter inte fungerar som urvalskriterium för att hitta de råd som har uppnått goda resultat. Metoden visade sig alltså inte vara användbar för att ge någon generaliserbar kunskap om vilka samarbets- och arbetsformer som har visat sig särskilt lämpade för att nå goda resultat i det lokala brottsförebyggande arbetet.

---

⁶ År 2002 valdes som startpunkt eftersom det var det första år som antal anmälda brott också redovisades på stadsdelsnivå i de tre storstäderna.

Sammantaget visar de gjorda erfarenheterna att det är möjligt att utvärdera effektiviteten av vissa genomförda brottsförebyggande insatser genom att jämföra antal polisanmälda brott vid olika tidpunkter, vilket exemplet Landskrona visar. En sådan mätning är dock inte möjlig på en aggregerad nivå när det gäller att utvärdera de många och olika lokala brottsförebyggande råden i landet. Objektiva mätmetoder där de lokala brottsförebyggande råden i hela landet kan jämföras med varandra saknas således.

Goda resultat i form av upplevd ökad trygghet

Som tidigare framgått är människors upplevda trygghet en väsentlig del av det lokala brottsförebyggande arbetet. Att kommunens invånare känner trygghet i sitt närområde är ett viktigt kommunalt ansvar. En möjlighet att mäta goda resultat av det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet i en kommun är att undersöka hur människors subjektiva upplevelse av trygghet har förändrats. Vanligtvis är det polisen, ibland tillsammans med kommunen, som genomför dessa så kallade trygghetsmätningar. Trots de problem som det innebär när man utgår från människors subjektiva upplevelser, är trygghetsmätningar vanligt förekommande. De anses kunna ge värdefull kunskap om hur människorna i lokalsamhället uppfattar sin trygghet. I vissa fall har också trygghetsundersökningar använts som en kompletterande kunskapskälla när ett lokalt brottsförebyggande projekt ska utvärderas. Men i många kommuner görs endast enstaka eller inga sådana trygghetsmätningar. Avsaknaden av kontinuerliga och rikssomfattande, men lokala, trygghetsmätningar gör att det saknas underlag för några generella slutsatser när det gäller vilken effekt de lokala brottsförebyggande rådens arbete har haft. Det är således inte möjligt att utkristallisera de lokala råd som har uppnått goda resultat utifrån mätningar av hur invånarnas upplevelse av trygghet har förändrats.⁷

Andra möjliga kriterier för att särskilja goda resultat

Ytterligare en möjlighet skulle kunna vara att undersöka rådets aktivitet och använda den som ett mått på goda resultat. Ett råd som inte har haft någon brottsförebyggande aktivitet är sannolikt svårt att betrakta som framgångsrikt. Genomförande av någon brottsförebyggande aktivitet kan däremot anses som en *nödvändig faktor* för att rådet ska kunna anses ha uppnått goda resultat. Men även detta kriterium innehåller brister och en av de viktigaste är att enbart det faktum att åtgärder har genomförts inte *ensamt* kan stå som ett mått på goda resultat.

I den kartläggning som tidigare genomfördes (Brå, 2005:15) ställdes frågan om i vilken utsträckning som man anser att det brottsförebyggande rådet har lyckats fullgöra sina uppgifter. I likhet med de trygghetsundersökningar som genomförs och den kommande nationella trygghetsmätningen i Brå:s regi, mäter också denna fråga en rent subjektiv uppfattning. Att använda ett sådant kriterium för om rådet har lyckats eller inte är naturligtvis förenat med stora svårigheter. En av dessa är att de svar som ges är kopplade till samordnarens egen ambitionsnivå. Det finns också en uppenbar risk att de positivt lagda samordnarna tenderar att skönmåla verksamheten i det lokala rådet. De samordnare som är mer negativt eller realistiskt lagda kanske har en tendens att i stället undervärdera det lokala rådets verksamhet.

Som framgår ovan saknas således en beprövad, objektivt mätbar metod som kan användas för att genomföra undersökningen. Ett annat grundläggande problem i uppdragets formulering är att de lokala brottsförebyggande råden, liksom de kommuner där råden finns, karakteriseras av en mycket stor mångfald. Det är därför vanskligt att anta att det i de olika kommunerna skulle finnas likadana organisations- och samarbetsformer som har den gemensamma nämnaren att de leder till goda resultat i det lokala brottsförebyggande arbetet.

---

⁷ Inom kort kommer dock denna kunskapslucka delvis att fyllas. Brå har fått i uppdrag att ta fram en nationell trygghetsundersökning där 20 000 personer varje år ska intervjuas om trygghet och utsatthet för brott. Även denna mätning grundar sig på de tillfrågades subjektiva uppfattning och erfarenhet. Undersökningen kommer för första gången att genomföras i full skala under våren 2007. Den stora mängden respondenter gör det möjligt att analysera svaren på nationell nivå, länsnivå och även på kommunnivå när det gäller de större städerna.

Sannolikt är det samordnarna som har den mest kompletta och nyanserade bilden av hur arbetet fungerar just i deras lokala brottsförebyggande råd. Därför prövas ett försök till analys som grundar sig på hur samordnarna själva uppfattar att arbetet i det lokala brottsförebyggande rådet fungerar. En försöksbearbetning av enkätmaterial från den tidigare genomförda kartläggningen genomfördes därför. De lokala råden delades upp i två separata grupper. Den ena gruppen bestod av de råd som uppger att de har genomfört någon åtgärd under det senaste året och vars samordnare ansåg att rådet hade lyckats genomföra sina uppgifter mycket bra eller ganska bra. Den andra gruppen bestod av de övriga råden som uppger att de inte har genomfört någon åtgärd under det senaste året och/eller vars samordnare ansåg att rådet inte alls eller enbart till viss del hade lyckats med sina uppgifter. Därefter jämfördes de två gruppernas svar med varandra.

Om de framgångsrika rådets svar hade sett likadana ut som de övriga rådets svar skulle detta tyda på att inte heller dessa kriterier fungerar som analysverktyg. Men så var inte fallet. Tvärtom besvarar de två grupperna frågorna i enkäten på skilda sätt. Den tidigare nämnda farhågan att enkätbesvararna i de framgångsrika råden har en mer positiv syn på rådets arbete har heller inte besannats. De framgångsrika råden säger oftare än de övriga råden att de har stött på svårigheter i det brottsförebyggande arbetet.

Det finns alltså betydande svårigheter med att fastställa vilka de råd är som har samarbets- och arbetsformer som har visat sig särskilt lämpade för att nå goda resultat i det lokala brottsförebyggande arbetet. En mätmetod, byggd på rent objektiva grunder och som dessutom fungerar rent praktiskt i analysen saknas. Det kan inte heller nog understrykas att det lokala brottsförebyggande arbetet är varierande och mångfacetterat både när det gäller hur det bedrivs och hur det är organiserat. Däremot kan a) den egna bedömningen av rådets arbete i kombination med b) huruvida rådet har bedrivit något brottsförebyggande arbete eller ej kombineras för att särskilja de framgångsrika råden från de övriga. Resultaten i rapporten bör, med hänsyn till de svårigheter som redovisats ovan, dock tolkas med viss försiktighet.

Underlag för bedömningen

Rapporten bygger på två enkätundersökningar, en granskning av Brå:s ekonomiska stöd och kunskapsstöd samt en fokusgruppsintervju.

Den grundläggande enkätundersökningen

De lokala brottsförebyggande råden har analyserats utifrån de enkätsvar som ligger till grund för den tidigare gjorda kartläggningen (Brå, 2005:15). Det enkätformulär som då användes var mycket omfattande och innehåller även information som inte användes i den första rapporten. Enkäten sändes ut till alla kommuner samt till stadsdelarna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Den stora majoriteten av enkäter adresserades till de lokala brottsförebyggande råd som Brå hade kännedom om. I de fall lokalt råd saknades, adresserades enkäten till "tjänsteman ansvarig för det lokala brottsförebyggande arbetet". Totalt besvarade 233 kommuner och 41 stadsdelar enkäten, vilket motsvarar 82 procent av kommunerna i Sverige samt stadsdelarna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Av dessa 274 kommuner och stadsdelar uppgav 232 att de har ett lokalt brottsförebyggande råd som bedriver brottsförebyggande verksamhet.⁸

Enkätundersökning om polisens medverkan

För att komplettera kunskapen om polisens medverkan i de lokala brottsförebyggande råden har ytterligare en enkätstudie (polisenkäten) genomförts. Denna ganska kortfattade enkät som uteslutande handlar om polisens medverkan i de lokala råden har sänts till alla samordnare och

---

⁸ Kopia på det frågeformulär som användes finns som bilaga i Brå, 2005:15.

övriga representanter för de 232 lokala råd som undersöktes i ovan nämnda kartläggning. Av dessa har 168 råd, alltså 72 procent, besvarat enkäten.

Motsvarande enkät sändes också till den polis som var polismyndighetens representant i de lokala brottsförebyggande råden. Av de poliser som nåddes av enkäten har 57 procent besvarat den.

Övriga underlag

Som komplettering till de två enkätundersökningarna har också annat material använts som underlag för bedömningarna. Ett av dessa är Brå:s egna protokoll över vilka kommuner som, sedan år 2003, har sökt och beviljats ekonomiskt stöd för att genomföra en kartläggning eller ett lokalt brottsförebyggande projekt. Ytterligare en källa har varit förteckningar över de utbildningar, seminarier och konferenser som myndigheten har arrangerat under det senaste året. En fokusgrupp bestående av ett antal personer som har långvarig erfarenhet av att arbeta som samordnare har också skapats med syfte att granska och kommentera de resultat som framkom ur bearbetningen av de övriga källorna.

Undersökningens genomförande

I bearbetningen av det sedan tidigare tillgängliga enkätmaterial har en analytisk uppdelning gjorts med avseende på om rådets verksamhet framstår som mer eller mindre framgångsrik. Kriterierna för framgångsrika råd är att de av enkätsvaren att döma dels har bedrivit konkret brottsförebyggande verksamhet under det senaste året, dels av samordnaren i rådet bedöms ha uppfyllt sina uppgifter ganska eller mycket väl. Samtliga råd som inte uppfyller dessa kriterier bedöms i analyserna som mindre framgångsrika och benämns genomgående som övriga råd. Den analytiska uppdelningen gör det möjligt att längs flera dimensioner jämföra 64 lokala råd som uppvisar tecken på att vara framgångsrika, med 168 råd som inte uppvisar sådana tecken. Det här ska inte förstås som att de 168 inte kan ha varit framgångsrika. Indelningen är enbart ett analytiskt tillvägagångssätt som gör det möjligt att särstudera råd som på empiriska grunder framstår som mer framgångsrika än övriga råd.

Enkätsvaren har jämförts och analyserats utifrån de två grupperna framgångsrika råd och övriga råd. Denna bearbetning ligger till grund för rapporten. Inom dessa grupper jämförs de framgångsrika råden med de övriga råden. Denna jämförelse sker också på nationell nivå. Avsikten är att undersöka om det finns några gemensamma mönster inom varje grupp och om dessa mönster skiljer sig åt mellan grupperna.

I de bägge enkäterna undersöks ett antal faktorer som ofta diskuteras ute på fältet. Dessa faktorer har kommit till Brå:s kännedom genom de många och täta kontakter som myndigheten har med samordnare i de brottsförebyggande råden och med andra lokala aktörer. Deras erfarenheter har således till viss del styrt formuleringen av frågorna i de bägge enkäterna. Det hade naturligtvis varit möjligt att undersöka andra faktorer men Brå valde att utgå från den kunskap som har ackumulerats under det decennium som har gått sedan myndigheten gavs uppdraget att stödja inrättandet av lokala brottsförebyggande råd. Avsikten och förhoppningen är att, i den mån det är möjligt, få en fördjupad och relevant kunskap om vilka karaktäristika som utmärker de framgångsrika lokala brottsförebyggande råden.

Eftersom det har gått en viss tid mellan de två enkätutskicken är det inte säkert att det är samma samordnare som har besvarat de bägge enkäterna. Det är också möjligt att förhållandena i enskilda lokala råd har förändrats. Trots detta är det intressant att redovisa svaren från samordnarna separat. Svaren på polisenkäten delas upp i samma två grupper som tidigare i rapporten; de råd som i den tidigare gjorda kartläggningen betraktas som framgångsrika samt de övriga råden.

De 232 samordnarna ombads också att till Brå sända kontaktuppgift om den polisrepresentant som sitter i rådet. Här uppstod problem då endast 136 av samordnarna uppgav polisens namn. Av dessa försågs 101 poliser med mejladress och ytterligare 28 med information om respektive persons faxnummer eller postadress. Därefter har 129 polisenkäter (alltså samma polisenkät som sändes till samordnarna) sänts ut till poliserna, digitalt, per vanlig post eller via fax. Polis-enkäten nådde alltså endast drygt hälften av poliserna. I flera av de fall där det fanns en adress, var den inte personlig, vilket sannolikt medförde att mejlet inte kom fram till rätt person. Enkäterna har besvarats av 74 poliser, vilket utgör 57 procent av de tillfrågade.

Det stora bortfallet som är en konsekvens av den här situationen är ett problem, men polisens svar är ändå intressanta. Speciellt intressant är att jämföra hur polisen och samordnarna har besvarat samma frågor. För att jämförelsen ska bli relevant har alla samordnare, vars poliser i rådet inte har svarat, sorterats bort i dessa analyser. Men också det fåtal poliser som har svarat i sådana lokala råd där samordnaren inte har svarat, har sorterats bort. Därefter återstår 48 poliser och lika många samordnare. De representerar 48 råd och i vart och ett av dessa har alltså både polis och samordnare besvarat enkäten.

Som ett komplement till dessa kvantitativa analyser har myndighetens ekonomiska stöd till de lokala brottsförebyggande råden under de senaste tre åren granskats. På ett liknande sätt har också en genomgång gjorts av vilka kommuner som har sänt deltagare till de utbildningar och seminarier som Brå har anordnat under det senaste året. Den senare genomgången är dock inte komplett, eftersom Brå har samarrangerat konferenser med andra organisationer. Vid dessa tillfällen tycks ansvarsfördelningen när det gäller dokumentation av konferenserna inte ha varit tydlig. Detta har medfört att det inte alltid står angivet vilken kommun som deltagarna kommer ifrån. Informationen från just dessa källor måste alltså tolkas med försiktighet. Avsikten med dessa två genomgångar har varit att utröna om det finns några dels regionala skillnader, dels skillnader mellan framgångsrika råd och övriga råd när det gäller användning av dessa former av stöd från myndigheten.

Avslutningsvis har resultaten från de ovan beskrivna undersökningarna presenterats under ett seminarium till vilket en fokusgrupp bestående av fem samordnare med stor erfarenhet av lokalt brottsförebyggande arbete bjöds in. Samordnarnas syn på och analys av resultaten och myndighetens tolkning av dessa presenteras också i rapporten.

Definitioner och förtydligande

De lokala brottsförebyggande råd som beskrivs i rapporten har kommunen eller stadsdelen som huvudman. I vissa kommuner har råden flera funktioner, exempelvis som både folkhälso-råd och brottsförebyggande råd. I undersökningen kallas brottsförebyggande råd eller motsvarande samverkansform ibland för lokala råd, brottsförebyggande råd eller enbart för råd. Med Brå avses däremot den statliga myndigheten Brottsförebyggande rådet.

I rapporten undersöks lokala brottsförebyggande råd som finns i landets kommuner och i stadsdelarna i Stockholm, Göteborg och Malmö. I de fall redovisningen gäller både kommuner och stadsdelar kommer dessa att kallas för kommuner. När ordet stad förekommer har det samma innebörd som ordet kommun, men avser då en större kommun som har en stadsliknande uppbyggnad, till exempel Norrköping.

De kommunalt anställda som besvarat de enkäter som Brå har sänt ut kallas i rapporten, oavsett egen titel, för samordnare.

Beteckningen *framgångsrika råd* avser de råd som uppger att de har genomfört någon åtgärd under det senaste året och vars samordnare anser att rådet har lyckats fullgöra sina uppgifter mycket bra eller ganska bra. De råd som inte uppger att de har genomfört någon åtgärd under

det senaste året och/eller vars samordnare anser att rådet inte alls eller enbart till viss del har lyckats med sina uppgifter kallas för *övriga råd*.

Resultatredovisning

De framgångsrika råden (de råd som själva skattar att de har lyckats bra eller ganska bra och som också har genomfört någon brottsförebyggande åtgärd under det senaste året) har undersökts och jämförts med de övriga råden (de råd som anser att de inte har lyckats bra och/eller inte genomfört någon brottsförebyggande åtgärd under det senaste året). Avsikten har varit att studera om det finns tendenser i materialet som tyder på att vissa former av samarbete eller arbete är mer vanligt förekommande hos de framgångsrika råden än hos de övriga råden.

Regional fördelning av framgångsrika råd

Av samtliga råd som deltagit i den grundläggande undersökningen är det 28 procent som uppger att de har genomfört någon åtgärd och att de har lyckats bra eller ganska bra. En jämförelse mellan de olika kommungrupperna visar att den största andelen framgångsrika råd finns i större städer där 59 procent av råden säger sig vara framgångsrika. I de mellanstora städerna med mellan 25 000 och 50 000 invånare uppger sig 39 procent av råden vara framgångsrika. Av storstädernas stadsdelar och förortskommuner, är det cirka vart fjärde råd (23 procent) och av de minsta kommunerna med färre än 25 000 invånare, är det en nästan lika stor andel av råden (20 procent) som säger sig vara framgångsrikt. Det tycks således som att ju större kommunen är, desto större är sannolikheten för att det lokala brottsförebyggande rådet är framgångsrikt. Nedan förs ett resonemang om detta samband.

Långsiktighet och uthållighet

I de kontakter som Brå löpande har med företrädare för de lokala råden lyfts ofta fram att långsiktighet och uthållighet är viktiga komponenter i det lokala brottsförebyggande arbetet. Men begreppen långsiktighet och uthållighet är inte mätbara i sig. Innehållet bör därför konkretiseras, och i detta fall undersöks rådets ålder och vilka personella och ekonomiska resurser som avsatts för att samordna arbetet, vilka ledamöter som sitter i rådet och vilken beslutanderätt de har. I avsnittet granskas också vari samarbetet med polisen består samt i vilken grad råden är utåtriktade och söker samarbete med andra aktörer. Här redovisas också i vilken mån som råden uppmärksammar ett brottsofferperspektiv. Avslutningsvis granskas vilken sorts prevention som används och hur arbetet organiseras.

Längre tid ger större framgång

Tiden som råden funnits, alltså deras ålder, är som tidigare framgått en viktig faktor för om rådet är framgångsrikt eller inte. Lokalt brottsförebyggande arbete är fortfarande en ung verksamhet för många kommuner, och arbetet tycks vara under utveckling. Lokala råd som har funnits längre tycks oftare vara mer framgångsrika än råd som är yngre. Däremot framkommer inga skillnader mellan de bägge grupperna när det gäller hur ofta råden träffas. Den vanligaste mötesfrekvensen hos bägge grupperna är mellan tre och åtta gånger per år.

Tabell 1. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger när rådet inrättades. Procent.

	1983-1995	1996-1998	1999-2001	2002-2004	Bortfall
Framgångsrika råd, N = 64	11	17	42	19	11
Övriga råd, N = 168	3	14	43	27	12

Särskilt avsatta resurser är en framgångsfaktor

I de framgångsrika råden uppger närmare nittio procent av de tillfrågade att de arbetar heltid. Av dessa uppger hälften att de lägger ner halva sin arbetstid eller mer på det brottsförebyggande arbetet. Av de övriga råden säger sig 80 procent arbeta heltid, och av dessa är det en tredjedel som uppger att de arbetar halva sin arbetstid eller mer med de brottsförebyggande frågorna.

Det tycks också finnas en skillnad mellan råd som lyckats och de övriga råden när det gäller formell titel inom rådet för dem som har besvarat enkäterna. Bland de råd som lyckats uppger enkätbesvararna oftare än enkätbesvararna i de övriga råden att deras titel är samordnare, ordförande eller koordinatör. Hos de råd som inte har lyckats är det däremot nästan dubbelt så vanligt som hos dem som har lyckats, att enkätbesvararen uppger att hans eller hennes roll i rådet är sekreterarens. Detta är ett märkligt resultat och vid första anblicken kan det tyckas banalt att frågan om titel skulle kunna ha någon betydelse. Möjligtvis skulle det kunna vara ett tecken på att titeln samordnare skapar en legitimitet och att individens uppfattning om det egna handlingsutrymmet påverkas av den titel hon eller han innehar. En annan förklaring skulle kunna vara att titeln samordnare logiskt följer med en person som lägger en stor del av sin arbetstid på att samordna det lokala brottsförebyggande arbetet. En person som arbetar heltid med frågan tituleras, enligt denna förklaring, sannolikt mer sällan sekreterare.

Skillnaden mellan de framgångsrika råden och de övriga är också tydlig när det gäller om kommunen har avsatt särskilda ekonomiska resurser för det brottsförebyggande arbetet. Av de framgångsrika råden är det 60 procent och av de övriga råden knappt fyra av tio som uppger att sådana resurser avsatts. Resultatet hänger samman med att det finns stor sannolikhet för att ett råd ska bli framgångsrikt om särskilda resurser för det brottsförebyggande arbetet avsätts. De summor som avsatts varierar mellan kommunerna men vanligast är att det avsätts 50 000 kronor eller mindre per år.

En regional jämförelse visar att det i de tre största kommungrupperna är betydligt vanligare bland de framgångsrika råden än bland de övriga att råden har fått särskilda ekonomiska resurser avsatta för det brottsförebyggande arbetet. I exempelvis gruppen större städer uppger 85 procent av de framgångsrika råden att de fått särskilda resurser avsatta. Motsvarande andel för de övriga råden i de större städerna är 44 procent. När det gäller den minsta kommungruppen är skillnaden liten.

Tabell 2. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de har fått särskilda ekonomiska resurser avsatta för det brottsförebyggande arbetet. Procent.

	Har fått särskilda resurser avsatta
Framgångsrika råd, N = 64	58
Övriga råd, N = 168	37

Fokusgruppen instämmer och menar att avsatt tid och avsatta resurser är nödvändigt för att kunna bedriva ett framgångsrikt lokalt brottsförebyggande arbete. Vidare understryker fokusgruppen vikten av att den person som har den sammanhållande funktionen i rådet behöver tid både för att arbeta och för att förkovra sig. Det behövs också tid för att bygga upp och underhålla de nätverk som krävs för att lyckas i det lokala brottsförebyggande arbetet. Samordnaren måste ha en stor kompetens och denna handlar, enligt fokusgruppen, om både kunskap och tillämpningen av den. Han eller hon måste kunna ta in olika personers erfarenheter och perspektiv och upprätthålla en balans mellan de lokala aktörerna. Enligt fokusgruppen är samordnarens viktigaste roll att fungera som understödjare av processer som syftar till att förebygga brott och öka tryggheten hos medborgarna. Ett sätt att göra detta är att som samordnare

arbete medvetet för att lyfta fram de olika ledamöternas speciella kompetenser. Även när det gäller frågan om särskilt avsatta resurser för det lokala brottsförebyggande arbetet uttryckte fokusgruppen en stor samstämmighet. Det är viktigt att det lokala rådet har en egen budget. Förutom det handlingsutrymme som en egen budget skapar, visar det, enligt fokusgruppen, att området är prioriterat, vilket ger legitimitet till rådets arbete.

Framgångsrika råd har utrymme att besluta

Den vanligaste radsmedlemmen är en kommunal tjänsteman. Näst vanligast är en statlig tjänsteman (oftast polis) följt av en representant för det privata näringslivet. Minst vanligt, men ändå ganska vanligt förekommande, är att det i rådet också finns kommunalt förtroendevalda. Det är också mindre vanligt att representanter för det civila samhället, alltså för olika former av företag, frivilliga organisationer och andra sammanslutningar som varken är del av kommun, stat eller företag, deltar i de lokala rådets arbete (se Brå, 2005). Rådets sammansättning skiljer sig inte på något markant sätt mellan de framgångsrika råden och de övriga. Däremot är de framgångsrika råden i genomsnitt något större än de övriga råden.

I den tidigare genomförda kartläggningen av de lokala råden konstaterades att sannolikheten för att det lokala rådet ska kunna fatta beslut och genomdriva planerade verksamheter torde vara större om många av ledamöterna kan besluta för sin organisation, förvaltning eller myndighet, än om så inte är fallet.

Samordnarna i de framgångsrika råden uppger oftare än samordnarna i de övriga råden att rådets ledamöter har stor rätt att besluta för sin huvudmans räkning. Detta gäller även om man delar upp ledamöterna i grupperna: kommunala förtroendevalda, kommunala tjänstemän, statliga tjänstemän, representanter från det privata näringslivet och det civila samhället. Inom var och en av dessa grupper är det vanligare bland de framgångsrika råden än bland de övriga att gruppens representanter har stor rätt att besluta för sin huvudmans räkning.

Enligt fokusgruppen är det privata näringslivet en underskattad och outnyttjad resurs i det lokala brottsförebyggande arbetet. Av de framgångsrika råden uppger 60 procent att representanterna för det privata näringslivet har stor beslutanderätt medan endast 37 procent av de övriga råden uppger att samma grupp har stor rätt att fatta beslut för sin huvudmans räkning.

En närmare granskning av polisrepresentanternas beslutsmandat visar att nära sex av tio av de framgångsrika råden i hela landet uppger att polisrepresentanten i rådet har stor rätt att besluta för sin huvudmans räkning. Motsvarande andel för de övriga råden är fyra av tio. Även vid en regional uppdelning syns samma tendens. Det är således en viss skillnad i alla de fyra kommungrupperna som tyder på att de framgångsrika råden oftare än de övriga råden uppger att polisens representant i rådet har stor beslutanderätt för polisens räkning.

Tabell 3. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att polisen har beslutanderätt för sin huvudmans räkning när rådet träffas. Procent.

	Har fullt beslutsmandat	Har visst beslutsmandat	Saknar beslutsmandat	Bortfall
Framgångsrika råd, N = 64	58	22	5	15
Övriga råd, N = 168	41	25	2	32

Polisen tillför kunskap om den lokala problembilden

I detta avsnitt baseras texten helt på den kompletterande polisenkäten som beskrivits i inledningskapitlet. På den övergripande frågan om polisens betydelse för det brottsförebyggande rådets arbete anser 63 procent av de framgångsrika råden och 72 procent av de övriga råden att polisen är en mycket viktig del av rådets arbete.

Tabell 4. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som anser att polisen är styrande för rådets arbete, är en mycket viktig del av rådets arbete, är en ganska viktig del av rådets arbete samt är ett komplement till rådets arbete. Procent.

	Polisen är styrande för rådets arbete	Polisen är en mycket viktig del av rådets arbete	Polisen är en ganska viktig del av rådets arbete	Polisen är ett komplement till rådets arbete
Framgångsrika råd, N = 41	0	63	20	17
Övriga råd, N = 127	1	72	13	14

Polisens viktigaste roll i det lokala brottsförebyggande arbetet är enligt de samordnare som har besvarat enkäten att polisen tillför kunskap om den lokala problembilden. Fler än nio av tio av alla samordnare, oavsett om de representerar framgångsrika råd eller de övriga råden, instämmer helt med detta påstående. En annan viktig funktion för polisen är, enligt både de framgångsrika och de övriga råden, att ge legitimitet och status till det lokala brottsförebyggande arbetet.

I andra avseenden tycks det finnas en liten skillnad mellan hur de framgångsrika och de övriga råden betraktar polisens insatser. Närmare sex av tio av alla råd, dock något fler av de framgångsrika råden än av de övriga, instämmer helt i påståendena att polisen ger legitimitet respektive status till de lokala råden. Hälften av alla råd instämmer helt i påståendet att polisen möjliggör att vissa aktiviteter kan genomföras. Av de framgångsrika råden instämde 58 procent helt i detta påstående och av de övriga råden instämde 47 procent. Något färre, 38 procent av alla råd, instämde helt i påståendet att polisen underlättar samarbete mellan lokala råd, och även i detta fall var det en större andel av de framgångsrika råden än av de övriga råden som instämde helt i påståendet.

Det tycks finnas en större tveksamhet runt frågan om polisen bidrar till att möjliggöra ett regionalt samarbete. Knappt en fjärdedel av alla råd, både framgångsrika och övriga, instämde helt i påståendet. Närmare hälften av alla råd menar att detta påstående bara stämmer delvis och drygt en fjärdedel instämmer inte alls. Av alla råd instämmer 27 procent helt i att polisen kan bidra med att utvärdera genomförda aktiviteter.

För att studera hur samstämmigheten mellan polis och samordnare i samma råd ser ut, har svaren på polisenkäten också delats upp på poliser respektive samordnare. En sådan analys visar att det är en vanligare uppfattning hos poliserna än hos samordnarna att polisen bidrar med att ge det lokala rådet såväl status som legitimitet. Däremot är det vanligare bland samordnarna än bland poliserna att anse att polisen bidrar till att möjliggöra genomförandet av vissa aktiviteter och att polisen bidrar till att möjliggöra samarbete mellan lokala brottsförebyggande råd.

Tabell 5. Andel av samordnare respektive poliser i de råd där både samordnare och polis har besvarat polisenkäten som instämmer helt i påståendena att polisen bidrar till att ge rådet status, bidrar till att ge rådet legitimitet, bidrar till att möjliggöra genomförande av vissa aktiviteter och bidrar till att möjliggöra samarbete mellan lokala brottsförebyggande råd. Procent.

	Polisen bidrar till att ge rådet status	Polisen bidrar till att ge rådet legitimitet	Polisen bidrar till att möjliggöra genomförande av vissa aktiviteter	Polisen bidrar till att möjliggöra samarbete mellan lokala brottsförebyggande råd
Samordnare, N = 48	52	52	60	42
Poliser, N = 48	65	60	44	38

Det tycks finnas en viss tendens i hur polis respektive samordnare har ställt sig till påståendena ovan. De problem som finns i relationen samordnare och polis beskrivs också på olika sätt beroende på om det är en polis eller en samordnare som beskriver problemet. Enligt samordnarna består oftast problemen av resursbrist från polisens sida. Man upplever att polisen saknar engagemang för frågan och att arbetet i de lokala brottsförebyggande råden inte prioriteras, varken på lokal eller central nivå inom polisen. Det leder, enligt vissa råd, till att man inte kan planera långsiktiga samarbeten och att det blir brist på kontinuitet. De poliser som har besvarat enkäten nämner bara sällan att brist på resurser hos polisen är ett problem. De upplever i stället svag politisk styrning, svag beslutanderätt och brist på kunskaper som problem i samarbetet med de andra aktörerna i de lokala råden.

Framgångsrika råd är utåtriktade och söker samarbete

Nästan tre av tio av de framgångsrika råden säger att de samarbetar med universitet och högskolor. Motsvarande andel för de övriga är drygt vart tionde råd. Skillnaden är störst när det gäller råd i de större och de mellanstora städerna. I exempelvis de större städerna säger drygt hälften av de framgångsrika råden, mot bara drygt vart femte av de övriga råden, att de samarbetar med universitet och högskolor. I de mellanstora städerna uppger 38 procent av de framgångsrika råden och fem procent av de övriga råden att de har ett sådant samarbete. De framgångsrika råden skildrar rent generellt oftare ett djupare och mer varaktigt samarbete än det samarbete som de övriga råden beskriver.

Tabell 6. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de samarbetar med universitet och högskolor. Procent.

	Samarbetar med universitet och/eller högskolor
Framgångsrika råd, N = 64	28
Övriga råd, N = 168	12

Det är också vanligare bland framgångsrika råd än bland övriga råd att de är engagerade i arbete på regional nivå. Vanligast är det när det gäller storstäderna och de större städerna. De framgångsrika råden uppger också, inom varje kommungrupp, oftare än de övriga råden att de ingår i någon form av brottsförebyggande nätverk. En större andel av de framgångsrika råden än av de övriga säger också att de vill ingå i ett brottsförebyggande nätverk. Detta gäller såväl landet i stort som inom varje kommungrupp.

Framgångsrika råd har ganska ofta ett brottsofferperspektiv

Av de framgångsrika råden i hela landet uppger 28 procent att de har uppmärksammat brottsoffrens perspektiv. Endast vart tionde av de övriga råden säger sig ha uppmärksammat detta. Att ha fokus på brottsoffrens situation är vanligast i storstädernas stadsdelar och deras förortskommuner och i de större städerna. Men skillnaden mellan de framgångsrika råden och de övriga är mycket stor i dessa två kommungrupper. Av de framgångsrika råden i storstäderna respektive i de större städerna är det närmare hälften som uppger att de har uppmärksammat brottsoffren. Av de övriga råden i såväl storstäderna som de större städerna är det cirka var åttonde som säger att de har uppmärksammat brottsoffren. I de mellanstora städerna och i de minsta kommunerna uppger drygt vart tionde av de framgångsrika råden att de har ett brottsofferperspektiv. Av de övriga råden i de mellanstora städerna och i de minsta kommunerna är det endast cirka vart tjugonde som uppger att de har ett sådant perspektiv.

Tabell 7. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de har ett brottsofferperspektiv i mycket/ganska stor utsträckning och som uppger att de har ett brottsofferperspektiv i viss utsträckning/inte alls. Procent.

	Har brottsofferperspektiv i mycket stor eller ganska stor utsträckning	Har brottsofferperspektiv i viss utsträckning eller inte alls	Bortfall
Framgångsrika råd, N = 64	28	70	2
Övriga råd, N = 168	10	76	14

Framgångsrika råd anpassar arbetet till hur problemet ser ut

De framgångsrika råden arbetar betydligt oftare än de övriga råden med såväl social som situationell prevention. Denna skillnad framkommer i alla de fyra kommungrupperna. Det tycks alltså som att de framgångsrika råden oftare arbetar på flera olika sätt. Skillnaden kvarstår även om man enbart jämför de framgångsrika råden med de av de övriga råden som också säger att de har genomfört åtgärder under det senaste året.

Tabell 8. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd (som har genomfört åtgärd) som uppger att arbetet har inriktats mot social respektive situationell prevention i ganska stor eller mycket stor utsträckning. Procent.

	Arbetet inriktat mot social prevention i ganska stor eller mycket stor utsträckning	Arbetet inriktat mot situationellprevention i ganska storeller mycket stor utsträckning
Framgångsrika råd, N = 64	58	59
Övriga råd, N = 82	33	48

Även när det gäller frågan om *hur* de åtgärder som rådet har beslutat om genomförs, sorteras råd som uppger att de inte har gjort några åtgärder under det senaste året bort från gruppen övriga råd, för att jämförelsen ska bli rättvis. Efter en sådan bortsortering visar enkätsvaren att det är betydligt vanligare bland de framgångsrika råden än bland de övriga råden att arbetet oftast genomförs i tillfälliga arbetsgrupper eller av problemägarna i lös samverkan. Detta gäller både för landet i stort men också för de tre största kommungrupperna.

Enligt fokusgruppen är samordnarens roll viktig för hur denna samverkan ser ut. Samordnaren måste kunna ta in erfarenheter och synpunkter från olika samarbetspartner och balansera dem mot varandra. Samtidigt behöver samordnaren ha tillräckliga kunskaper och ett kritiskt förhållningssätt för att minska risken för att det lokala rådet beslutar om brottsförebyggande åtgärder som i värsta fall fungerar kontraproduktivt. Fokusgruppen framhåller också att det är viktigt att även ledamöterna i det lokala brottsförebyggande arbetet får möjlighet till färdighetsträning. Enligt gruppen är det viktigt att inte glömma att lokalt brottsförebyggande arbete fortfarande är en tämligen ung verksamhet och att de lokala aktörerna måste få möjlighet att växa in i arbetet.

Kunskapsbaserat arbete

Bland kriminologer råder stor enighet om att det brottsförebyggande arbetet måste vara baserat på kunskaper om hur brottslighet förebyggs. Enligt Brå:s erfarenheter är det viktigt att de lokala aktörerna bygger sina åtgärder på kunskap om hur den lokala problembilden ser ut och att de därefter arbetar utifrån beprövade erfarenheter och vetenskapligt förankrade teorier och metoder. En stor del av det arbete som utförs av Brå syftar till att skapa och sprida sådan kunskap. De metodutbildningar som erbjuds representanter för de projekt som beviljats ekonomiskt stöd är ett exempel på myndighetens strävan efter att ytterligare bidra till att de lokala aktörerna kan höja sin kunskaps- och insiktsnivå.

I kapitlet undersöks därför i vilken utsträckning som de lokala råden genomför kartläggningar av den lokala problembilden och hur dessa kartläggningar ser ut och används. Vidare granskas rådets grad av planering genom att förekomsten av brottsförebyggande program och handlingsplaner undersöks. Rådets beredvillighet till kritisk granskning av det egna arbetet behandlas också genom att omfattningen av uppföljningar och utvärderingar undersöks. Slutligen behandlas i vilken utsträckning som de lokala råden aktivt söker kunskap om brottsförebyggande teori och praktik.

Framgångsrika råd gör kartläggningar och använder dem

Kartläggningar av den lokala problembilden genomförs oftast i de större städerna och i storstädernas stadsdelar och förortskommuner. Exempelvis uppger alla framgångsrika råd i de större städerna att de genomför kartläggningar. För alla kommungrupper gäller dock att det finns en tendens som tycker på att det är vanligare att de framgångsrika råden genomför kartläggningar. Av de framgångsrika råden i hela landet uppger 83 procent att de gör kartläggningar. Motsvarande siffra för de övriga råden i hela landet är 68 procent och denna andel är lika stor oavsett om rådet uppgett att de har genomfört brottsförebyggande åtgärder eller inte.

Tabell 9. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de gör kartläggningar. Procent.

	Gör kartläggningar, i procent
Framgångsrika råd, N = 64	83
Övriga råd, N = 168	68

Den vanligaste metoden att skapa sig en bild av de lokala problemen är att analysera brottsstatistik, vilket drygt hälften av alla råd uppger att de gör. Därefter kommer trygghetsenkäter, följt av intervjuer med nyckelpersoner, enkätundersökningar och trygghetsvandringar. För hela landet gäller att de framgångsrika råden oftare än de övriga gör samtliga av dessa undersökningar. Utmärkande för de framgångsrika råden tycks alltså vara att de mer aktivt än de övriga söker efter information om hur problemen ser ut i det lokala samhället. Vad som är extra intressant är att de framgångsrika råden oftare än de övriga råden uppger att de använder sig av den insamlade kunskapen när de ska bestämma vilka åtgärder som ska göras. Av de framgångsrika råden, som har gjort kartläggningar, uppger 55 procent att de gjorda kartläggningarna påverkar kommunens brottsförebyggande program eller handlingsplan i ganska stor eller mycket stor utsträckning. Av de övriga råden, som har gjort kartläggningar, uppger 37 procent att kartläggningarna har haft en sådan betydelse.

Detta blir ännu tydligare när råden beskriver vad som är den viktigaste påverkan för deras val av insatser. Av de framgångsrika råden i landet uppger 81 procent att information från fältet påverkar valet av insatser mycket eller ganska mycket. Av de övriga råden anger knappt hälften att de använder sådan information. Skillnaden är stor inom var och en av kommungrupperna. Drygt hälften av de framgångsrika råden rapporterar att de skaffar sig information genom medborgarmöten. Av de övriga råden uppger 27 procent att deras insatser påverkas mycket eller ganska mycket av medborgarmöten. Även i detta fall finns denna skillnad inom var och en av kommungrupperna. Men också när det gäller frågeundersökningar, trygghetsmätningar, anmälningar till socialtjänsten, vad enskilda ledamöter i rådet anser, Brå:s riktlinjer för ekonomiskt stöd samt forskning är det vanligare att de framgångsrika råden än de övriga råden låter information därifrån avgöra val av åtgärder. Polisens händelserapportering används i lika stor utsträckning av framgångsrika råd som av de övriga. Den enda faktor som de framgångsrika råden låter sig påverkas av mindre än de övriga råden är vad som sägs och skrivs i medierna. Enskilda intressenters åsikter påverkar bägge grupperna av råd ungefär lika mycket.

Program och handlingsplaner är vanligt hos framgångsrika råd

De framgångsrika råden har lite oftare än de övriga råden ett övergripande brottsförebyggande program.⁹ Skillnaden är störst i de större städerna och i de mellanstora kommunerna med mellan 25 000 och 50 000 invånare. Men även i storstädernas stadsdelar och deras förortskommuner är det vanligare för de framgångsrika råden än för de övriga att ha ett brottsförebyggande program. Däremot särskiljer sig de minsta kommunerna även i denna fråga. När det gäller de minsta kommunerna är det något ovanligare att de framgångsrika råden har ett brottsförebyggande program än de övriga råden.

Tabell 10. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de har ett brottsförebyggande program. Procent.

	Har ett brottsförebyggande program
Framgångsrika råd, N = 64	45
Övriga råd, N = 168	35

När det gäller frågan om råden har handlingsplaner för enskilda åtgärder som ska genomföras sorterar de råd som uppger att de inte har gjort några åtgärder under det senaste året bort från gruppen "övriga råd", för att jämförelsen med de framgångsrika råden ska bli meningsfull.¹⁰ Efter en sådan bortsortering framkommer inte några större skillnader mellan de framgångsrika råden och de av de övriga råden som också har genomfört åtgärder.

Däremot finns det skillnader när det gäller om det brottsförebyggande programmet och den upprättade handlingsplanen har påverkat det fortsatta arbetet. I bägge dessa fall uppger de framgångsrika råden oftare än de övriga råden att programmet respektive handlingsplanen har påverkat det fortsatta arbetet i stor eller ganska stor utsträckning. Detta tyder på att framgångsrika råd upprättar brottsförebyggande dokument som också används i det konkreta brottsförebyggande arbetet. De övriga råden tycks däremot oftare framställa dokument som sedan inte används.

Enligt fokusgruppen är det oerhört viktigt att arbeta målstyrt. Genom ett sådant arbetssätt minskas risken för att det brottsförebyggande arbetet står och faller med den person som för tillfället är samordnare för det lokala rådet. Målstyrning innebär också, enligt fokusgruppen, en minskad risk för att det brottsförebyggande arbetet under processens gång tappar sin inriktning. Fokusgruppen anser också att det är mycket viktigt att det brottsförebyggande programmet behandlas och beslutas om i kommunens högsta instans. Programmet blir därigenom ett styrande dokument som ger handlingsutrymme. Kontakterna med andra aktörer både inom och utanför kommunen underlättas genom att programmet ger det lokala brottsförebyggande arbetet legitimitet.

Uppföljningar och utvärderingar är vanligare hos framgångsrika råd

Även när det gäller uppföljningar och utvärderingar sorterar de råd som uppger att de inte har gjort några åtgärder under det senaste året bort från gruppen "övriga råd", för att jämförelsen med de framgångsrika råden ska bli meningsfull. Både när det gäller uppföljningar och utvärderingar framkommer en tydlig skillnad mellan de olika grupperna.¹¹ Av de framgångsrika rå-

⁹ Ett brottsförebyggande program är en form av övergripande styrdokument för det brottsförebyggande arbetet i kommunen eller stadsdelen.

¹⁰ En handlingsplan är en konkret plan för hur det brottsförebyggande arbetet ska bedrivas under den närmaste tiden, vanligtvis ett år. En handlingsplan kan också gälla för ett specifikt brottsproblem som det lokala rådet har valt att arbeta förebyggande mot.

¹¹ Med uppföljning menas ett mindre omfattande försök att studera utfallet i samband med ett projekt eller en åtgärd. Utvärdering kännetecknar ett mer utvecklat försök att studera resultatet av en verksamhet. Det kan handla om en processutvärdering där man granskar hur de använda arbetsmetoderna har fungerat. Men det kan också handla om en effektutvärdering där man undersöker vilka effekter som har uppnåtts.

den uppger fyra av tio att de har gjort utvärdering av åtgärder som de genomfört. Andelen övriga råd som uppger att de har gjort utvärderingar är två tredjedelar mindre. För alla kommungrupper är det vanligare att råd som lyckats gör utvärderingar än för råd som inte lyckats och skillnaden är störst i de mellanstora städerna. De råd som lyckats uppger oftare än de övriga råden att det fortsatta arbetet har påverkats av utvärderingarna. Men i detta fall utgör de minsta kommunerna ett undantag.

Tabell 11. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de gör uppföljningar och utvärderingar av genomförda projekt. Procent.

	Gör uppföljningar av genomförda projekt	Gör utvärderingar av genomförda projekt
Framgångsrika råd, N = 64	67	39
Övriga råd, N = 82	45	15

Sammantaget tycks det vara vanligare bland de framgångsrika råden än bland de övriga att man undersöker konsekvenserna av de projekt och åtgärder som genomförs. Men de framgångsrika råden uppger också, till skillnad mot de övriga råden, att de också använder sig av de kunskaper och erfarenheter som utvärderingarna ger för det fortsatta arbetet.

Framgångsrika råd söker aktivt kunskap om teorier och metoder

En av Brå:s uppgifter är att bistå de lokala brottsförebyggande råden med olika former av kunskapsstöd. Detta stöd ges genom anordnande av konferenser, utbildningar och nätverksträffar. Stödet ges också genom produktion av idéskrifter, andra rapporter och genom artiklar i publikationen *Apropå*. Därutöver använder Brå sin webbplats för att sprida artiklar och andra skrifter. På webbplatsen presenteras också löpande statistik över anmälda respektive uppklarade brott, misstänkta eller lagförda personer samt återfall i brott. Genom att använda LUPP (Lokal uppföljnings- och prognosprocedur) kan de brottsförebyggande råden få hjälp med att göra prognoser över den lokala brottsutvecklingen. När det gäller den bilrelaterade brottsligheten tillhandhåller Brå sådana prognoser för alla kommuner och för stadsdelarna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Framgångsrika råd i hela landet deltar dubbelt så ofta som de övriga råden i konferenser och i olika nätverk och utbildningar som Brå anordnar. En genomgång av förteckningar över de personer som har deltagit i av Brå anordnade utbildningar och seminarier under ett år tillbaka visar att i genomsnitt deltar en representant från de framgångsrika råden på mer än ett utbildningstillfälle per år. En representant från de övriga råden deltar på en utbildning ungefär vartannat år.¹² Ledamöter i framgångsrika råd uppger också själva i enkätsvaren mycket oftare än ledamöter från de övriga råden att de har deltagit i dessa utbildningar. Av de framgångsrika råden uppger nästan fyra av tio råd att de använder Brå:s konferenser, nätverksträffar och utbildningar i ganska stor eller mycket stor utsträckning. Motsvarande andel för de övriga råden är färre än vart femte råd. En regional granskning visar också att, oavsett om råden är framgångsrika eller inte, så är det vanligare att ledamöter från lokala råd i de större städerna söker sig till Brå:s utbildningar och seminarier. I de större städerna har i genomsnitt två personer per råd deltagit i utbildning eller seminarium som anordnats av Brå under det senaste året. I de mindre städerna har i genomsnitt en person per råd deltagit i en utbildning eller ett seminarium under de senaste fyra åren.

De framgångsrika råden uppger avsevärt oftare än de övriga råden att de läser Brå:s idéskrifter, tidskriften *Apropå* och andra rapporter som myndigheten publicerar. De besöker också betydligt oftare än de övriga råden Brå:s webbplats, söker brottsstatistik på kommunal nivå, och använder den prognos över bilbrott som presenteras av Brå genom LUPP.

¹² Som tidigare nämnts har det inte varit möjligt att granska alla utbildningar och seminarier som Brå har anordnat.

Tabell 12. Andel av de lokala råden inom gruppen framgångsrika råd respektive gruppen övriga råd som uppger att de i ganska stor eller mycket stor utsträckning använder Brå:s idéskrifter, rapporter, webbplats och kommunstatistik. Procent.

	Använder Brå:s idéskrifter i ganska stor eller mycket stor utsträckning	Använder Brå:s andra rapporter i ganska stor eller mycket stor utsträckning	Använder Brå:s webbplats i ganska stor eller mycket stor utsträckning	Använder Brå:s kommunstatistik i ganska stor eller mycket stor utsträckning
Framgångsrika råd, N = 64	64	64	64	45
Övriga råd, N = 168	34	32	34	26

För majoriteten av dessa stödformer är det mycket vanligare inom varje kommungrupp, utom inom den minsta, att de framgångsrika råden i betydligt större utsträckning än de övriga, aktivt söker den kunskap som Brå har att erbjuda.

Vid två tillfällen per år kan de lokala råden och andra lokala aktörer ansöka om ekonomiskt stöd från Brå. En genomgång av de ansökningar som har beviljats stöd under åren 2003 till och med våren 2006 visar att det främst är de framgångsrika råden som ansökt och beviljats ekonomiskt stöd för kartläggning av den lokala problembilden eller för lokala brottsförebyggande projekt. De framgångsrika råden har i genomsnitt ansökt och beviljats 0,58 projekt vardera under perioden. Motsvarande siffra för de övriga råden är 0,35 projekt vardera. Här framkommer också tydliga regionala skillnader. Det är relativt vanligt att de större städerna har ansökt och beviljats ekonomiskt stöd för att genomföra en kartläggning eller ett brottsförebyggande projekt (i genomsnitt 1,27 projekt vardera under perioden 2003-2006). De minsta kommunerna har betydligt mer sällan beviljats sådant stöd (i genomsnitt 0,16 projekt vardera under samma period). Som tidigare framhölls riskerar detta att fortplanta sig också i nästa steg. Det material som produceras av myndigheten bygger ofta på utvärderingar och slutrapporter från de projekt som har fått ekonomiskt stöd. Det finns därför en risk för att Brå:s skrivna material återspeglar erfarenheter som är gjorda i storstäderna, de större städerna eller i de mellanstora städerna. Därigenom innehåller Brå:s texter och seminarier endast sällan erfarenheter som de minsta kommunerna kan känna igen sig i.

I enkäten ombads samordnarna att rangordna vilken sorts stöd som de helst skulle vilja få från Brå. Ur svaren framgår en tydlig tendens. De framgångsrika råden inom alla kommungrupper ville främst få hjälp och stöd med teorier om brottsförebyggande åtgärder och kunskap om aktuell forskning om brottsförebyggande arbete. Mindre intressant för dessa råd var att få hjälp med att utforma arbetsmetoder, upprätta brottsförebyggande program, genomföra kartläggningar eller få stöd i hur man organiserar det brottsförebyggande arbetet.

De övriga råden ville också få hjälp med teorier och kunskap om aktuell forskning, men dessa frågor var inte lika prioriterade som hos de framgångsrika råden. Viktigast för de övriga råden var att få hjälp både med att organisera det brottsförebyggande arbetet och att utforma arbetsmetoder. Dessa prioriteringar gällde inom alla kommungrupper.

Referenser

- Agis-projekt.** European Forum for Urban Safety Secucities. Local elected efficials and crime prevention. Safety & Democracy 2004.
- Brottsförebyggande rådet** (2000) *Brottsförebyggande åtgärder i praktiken*, Rapport 2000:1. Idéskrift 3. Stockholm: Brå. Fritzes.
- Brottsförebyggande rådet** (2001). *Lokal uppföljnings- & prognosprocedur i problemorienterat arbete mot brott*. Rapport 2001:13. Idéskrift 8. Stockholm: Brå. Fritzes.
- Brottsförebyggande rådet** (2003). *Slutrapport Klotter-projektet i Orminge, Nacka*. Slutrapport från projekt som bedrivits med ekonomiskt stöd från Brå, dnr B33-0495/2003.
- Brottsförebyggande rådet** (2003). *Tio lokala brottsförebyggande råd*. Rapport 2003:13. Idéskrift 11. Stockholm: Brå. Fritzes.
- Brottsförebyggande rådet** (2004). *Brottsförebyggande arbete i praktiken 19 lokala projekt*. Rapport 2004:6. Idéskrift 12. Stockholm: Brå. Fritzes.
- Brottsförebyggande rådet** (2005). *Problem och framgångsfaktorer i det brottsförebyggande arbetet*. Dokumentation från nätverksträff med lokala brottsförebyggare och poliser den 4-5 oktober år 2005, Brå:s dnr C7-0434/2005.
- Brottsförebyggande rådet** (2005). *Ett steg på väg. Kartläggning av de lokala brottsförebyggande råden*. Rapport 2005:15. Stockholm: Brå. Fritzes.
- Brottsförebyggande rådet** (2006). *Problem och möjligheter i brottsförebyggande arbete*. Dokumentation från ett seminarium med lokala brottsförebyggare, poliser och politiker den 11-12 maj år 2006, Brå:s dnr C7-0631/2006.
- Brottsförebyggande rådet** (2006). *Minska bilbrott. Nationella åtgärder mot bilbrott*. Slutredovisning av ett regeringsuppdrag. 2006.
- Clarke, R. V., Eck, J.** (2006). *Bli en problemlösande brottsanalytiker i 55 steg*. Polishögskolan, 2006:1. Stockholm: PHS.
- Hörnqvist, M** (2001). *Allas vårt ansvar – i praktiken*, Rapport 2001:2, Stockholm: Kriminologiska institutionen.
- Justitiedepartementet** (1996). *Allas vårt ansvar*. Ds 1996: 59. Stockholm: Allmänna förlaget.
- Justitiedepartementet** (2000/01). Regeringens skrivelse 2000/01:62. *Brott kan förebyggas! Utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet*. Stockholm
- Justitiedepartementet** (2005). *Regleringsbrev för budgetåret 2006 avseende Brottsförebyggande rådet*. Stockholm.
- Justitiedepartementet** (2006) *Regeringsproposition 2006/2007*. Utgiftsområde 4. Stockholm.
- Laycock, Gloria** (2006). *Methods to identify good practice in local crime prevention II* (Session 63). Föredrag hållet vid The Stockholm Criminology Symposium på Stockholms universitet 2006-06-16.
- Laycock, Gloria** (2006). *Skarpa frågor ökar kunskapen om brott*. *Brå:s webbplats* publicerad 2006-09-08.
- Statens folkhälsoinstitut** (2004). *Nya verktyg för föräldrar – förslag till nya former av föräldrastöd*. Rapport 2004:49. Stockholm: FHI.
- Svenska kommunförbundet**. *PM Kommungruppsindelning* fr.o.m. 1 januari 2005.
- Takala, Hannu** (1997). *Social brottsprevention och nordisk välfärd. Apropå 5-6/1997*.
- Wikström, P-O** (2006). *Att Handla utan Kunskap. Vanliga Fallgropar i det Lokala Brottsförebyggande Arbetet*. Utskrivet föredrag hållet vid Polishögskolan i Solna, 2006.
- Wikström & Torstensson**. *Lokalt brottsförebyggande arbete. Organisation och inriktning*. Rapport från Problemgruppen 1997:2.
- Wikström & Torstensson & Dolmén**. 1996 års Trygghetsmätning. Lokala problem, brott och trygghet i Stockholms län.